

**አትሌት ጥሩነሽ ዲባባ አትሌቲክስ ማሰልጠኛ
ማዕከል የገቢ አሰባሰብ አውዶች እና
ተግዳሮቶች**

ምዕራፍ አንድ

1.1. ጥቅል ዕይታ

ይህ ጥናት የጥናትን ዲባባ አትሌቲክስ ማሰልጠኛ ተቋምን የገንዘብ አቅርቦት ፤ የሐብት ክምችትንና ገቢ ለማመንጨት የሚያስችሉ ሁኔታዎችን በዝርዝር ለመገምገምና እያንዳንዱን ጉዳይ በጥልቀት ለመዳሰስ ጥረት ያደረጋል። ከዚህ ጋር ተያይዞ፤ ይህ ጥናት በጥናት ዲባባ አትሌቲክስ ማሰልጠኛ ማዕከል ከምስረታው ጀምሮ ላለፉት አስርት ዓመታት ከገንዘብ አቅርቦት እና የሐብት ክምችት አንጻር የተሰሩ ስራዎችን መሰረት በማድረግ በስፋት በመተንተን የለውጥ ምክረሃሳቦችን ያስቀምጣል። ከይዘት አቀራረብ አንፃር ይህ ጥናት የምርምር ጥናት መሰረታዊ ክፍሎችን የያዘ ሲሆን ከዚህ በተጨማሪ በዚህ ጥናት ውስጥ የቀረቡት አብይ ጉዳዮች ተቋሙን ከገቢ ማመንጨት እና ሃብት አጠቃቀም አንፃር በለውጥ ጎዳና እንዲጓዝ ለማስቻል ከፍተኛ ጥረት ያደረጋል።

የገንዘብ አቅርቦት እና የሐብት ክምችትን በተመለከተ

ሙሉ ትርጓሜ እና ጥቅል ዕይታ (Literature-based)

ስፖርት ላይ የሚደረግ ኢንቨስትመንት ከፍተኛ መዋዕለ ነዋይ የሚጠይቅ እና በቶሎ ትርፍን ለማየት አስቸጋሪ እንደመሆኑ የገንዘብ ምንጮችን ማስፋት፤ የተገኙ ገንዘቦችን በአግባቡ መጠቀም እና ከዕለት ወጪዎች በተጓዳኝ ለትውልድ ወደሚተላለፉ ቋሚ የስፖርት ሀብቶች መፍጠር ላይ ትኩረት ማድረግ አስፈላጊ ነው። መንግስት ስፖርቱን እንደ አንድ የልማት መስመር በማየት አቅም በፈቀደ ሁሉ ለመንግስታዊውም ሆነ ህዝባዊ መዋቅር መደበኛ እና ካፒታል አመታዊ በጀት መበጀቱ በጥንካሬ ተወስዷል። ምንም እንኳን ከስፖርቱ ስፋት እና ስትራቴጂክ ካለመሆን አንፃር የሚበጀተው በጀትበቂ ባይሆንም አሁን ያለበትን ቁመና ፈጥሮ ለማለፍ ተችሏል።

ፖሊሲው በትኩረት አቅጣጫ 2.5 ላይ «ስፖርት ከመንግስት በጀት እና ድጎማ ደረጃ በደረጃ የሚላቀቅበትና ራሱን የሚችልበት ምቹ ሁኔታ ይፈጠራል» ቢልም ከስቴዲየም ግንባታ ጀምሮ እስከ ጥቃቅን የልማት ወጪዎች ድረስ መንግስትን መጠበቅ የተለመደ ሆኗል። በስፖርቱ ዘርፍ የመንግስትን በጀት ከመጠቀም በዘለለ ገንዘብ አመንጫቶ የማልማት ፍላጎት ፍፁም ውስን ቢሆንም ከህብረተሰቡ የሚደረጉ ድጋፎች እና ከባለሀብት የሚሰጡ እገዛዎች ግን በስፋት ታይተዋል። በተወሰኑ አካባቢዎችም ቢሆን ህብረተሰቡ ስፖርቱን እንዲደግፍ የሚያስችል የመዋጮ አሰራር ተዘርግቶ ገንዘብ በሙሉ ፈቃደኝነት ለመሰብሰብ ተችሏል። ይሁን እንጂ በመሰል መንገድ የሚገኙ ገቢዎችን ወደ ቋሚ ገቢ መቀየር ባለመቻሉ

ስጉርቱ የበጀት እና የመዋጮ ጥገኛ ሆኖ እንዲቀጥል አድርጎታል። ስለዚህ ይህንን ገንዘብ የማመንጫት፣ የመሰብሰብ እና የመጠቀም አቅም ውስንነት ለመቅረፍ እና በዚህ ላይ ትኩረት አድርጎ ሊሰራ የሚችል የስጉርት ፋውንዴሽን ማቋቋም አስፈላጊ ነው። የፋውንዴሽኑ ሚና በፖሊሲው 4.3 እንደተጠቀሰው «ለስጉርት የገቢ ምንጭ እንዲፈጠር በተለያዩ መንገድ መደገፍ» ሲሆን በተለያዩ መንገዶች ገንዘብ መሰብሰብ፣ ሐብት መፍጠር እና የተፈጠሩ ሐብቶችን በየደረጃው ላሉ መንግስታዊ እና ህዝባዊ መዋቅሮች ማከፋፈል ነው። ፋውንዴሽኑ በየክልሉ ቅርንጫፍ እንዲኖረው በማድረግ የስጉርት ልማት ፈንድ እንዲጀመር፣ የስጉርት ሎተሪዎች እንዲሰራጩ እና ተያያዥ ተሞክሮዎች እንዲስፋፉ ያደርጋል።

አሁን ባለው ነባራዊ ሁኔታ መሬት እጅግ ከፍተኛ ሐብት ቢሆንም በተለያዩ አጋጣሚዎች የስጉርት ዘርፉን ለማገዝ ከመንግስት የተሰጡ መሬቶችን ከማልማት እና ሙሉ አቅማቸውን ከመጠቀም አንፃር ብዙ ርቀት መሄድ አልተቻለም። ለዚህ ማሳያ የአሊምፒክ ቪሌጅ፣ የሲ.ኤም.ሲ ሜዳ፣ ታጥረው የተቀመጡ የክለብ ሜዳዎች፣ የሰንዳፋ አትሌቲክስ መንደር፣ የምስራቅ አፍሪካ እግር ኳስ ማዕከል፣ ምንም አገልግሎት ከማይሰጡ ይዘታዎች ሲመደቡ የኢትዮጵያ ወጣቶች ስጉርት አካዳሚ፣ የጥሩነሽ ዲባባ አካዳሚ፣ ጃን ሜዳ፣ የሪቼ ማዕከል፣ አምቦ ጎል ፕሮጀክት፣ ትንሻ ስቴዲየም፣ የአዲስ አበባ ስቴዲየም፣ የአራት ኪሎ ስጉርት ትምህርት እና ማሰልጠኛ ደግሞ አገልግሎት ከሚሰጡ ነገር ግን ሙሉ አቅማቸውን ካልተጠቀሙባቸው ይዘታዎች ይካተታሉ።(ኢ.ወ.ስ.አ)

በሐገራችን ኢትዮጵያ ስጉርት በመንግስት ሙሉ ለሙሉ የሚደገፍ እና እራሱን ችሎ ለመቆም ገና ብዙ የሚቀረው ሴክተር እንደመሆኑ እንደዚህ አይነት የተስፋፋ የከተማ ይዘታዎችን ሙሉ አቅም ማጎልበት እና የተፈጠሩ እድሎችን መጠቀም የሚያስችል ስትራቴጂ መንደፍ ትኩረት ሊሰጠው የሚገባ ጉዳይ ነው። በተለይም በአሁን ሰአት እየተሰሩ ያሉ የስጉርት መሰረተ ልማቶች ከፍተኛ የገንዘብ ምንጭ ሊሆኑ እንደሚችሉ ከግምት በማስገባት በዚህ ረገድ በጥናት ላይ የተመሰረቱ የስትራቴጂክ እቅዶች መለየት እና ዲያስፖራው የገንዘብና የቁሳቁስ ድጋፍ እንዲያደርጉ ቅንጅት በመፍጠር አሰራር አስቀምጦ ማለፍ ያስፈልጋል።

ከበጀት አመዳደብ እና ምንጮች በዘላለ በኢትዮጵያ ስጉርት ላይ ከሚነሱ የፋይናንስ ጥያቄዎች መሀከል አንዱ እና ዋናው የገንዘብ አጠቃቀም ነው። ስጉርቱ ከፍተኛ ብክነት የሚታይበት፣ የሚመጡለትን ገንዘብ ወደ ልማት ስርአት አስገብቶ የመጠቀም ውስንነት ያለበት፣ ከረዥም ጊዜ ሐገራዊ እቅዶች ይልቅ ለወቅታዊ

ውስን ግቦች ትኩረት መስጠት፣ ከዘላቂ እና ቋሚ ሐብት ከማካበት ይልቅ ለማይጨበጡ ወጪዎች የቅድሚያ ቅድሚያ መስጠት ተቋሚዎ ክፍተቶች ተደርገው ሲወሰዱ ብልሹ አሰራር፣ ሙስና፣ ስርቆት እና የመሳሰሉት ግለሰባዊ ችግሮች ተደርገው ተቀምጠዋል። አንዳንድ ይህ የስፖርቱ ባህሪ ለቁጥጥር አስቸጋሪ በመሆኑ የሚመነጭ ቢሆንም ጥብቅ የአሰራር ስርአት አለመኖር፣ ክትትል አለመኖር፣ የመንግስት የፋይናንስ ስርአትን አለመተግበር በተለይም ደግሞ የተጠያቂነት ማነስ የችግሮች መንስኤ ተደርገው ተወስደዋል። የተጠያቂነቱ ስርአት የላላ እንዲሆን ካስቻሉት ነገሮች መሀከል አንዱ እና ዋናው የህዝብ መዋቅር እና የመንግስት መዋቅር መደበላለቅ መሆኑ በመጀመሪያው የልማት ማዕዘን ተጠቅሷል።

«ባለሀብቶች በስፖርት ኢንቨስትመንት እንዲያደርጉ በተለያዩ መንገድ መደገፍ» የሚለው የፖሊሲው ክፍል 4.4 ብዙም ርቀት ያልሄደ ሲሆን የኢንቨስትመንት ማበረታቻውም ከሌሎች ሙያዎች ጋር ያልተጣጣመ ነው። እንደሚታዩ የጂኦግራፊያዊ እቃዎችን በሆቴል ኢንዱስትሪው ዘርፍ ሆኖ ማስመጣት ማበረታቻ ሲኖረው በስፖርት ዘርፍ ለሆነ ኢንቨስተር ግን ምንም ዓይነት ማበረታቻ የለውም። የጤና ፖሊሲው መከላከልን መሰረት ያደረገ ሆኖ ማበረታቻዎች ቢኖሩትም ለመከላከል ቁልፍ በሆነው አካል ብቃት ኢንቨስትመንት ላይ ለሚሰማሩ ባለሀብቶች ግን የተቀመጠ ነገር የለውም። እንደዚህ ያሉ እና እርስ በእርስ የማይጣጣሙ አሰራሮችን ለማስወገድ እና ሐገራዊ ብሎም ተቋማዊ ፍላጎትን ለመመለስ በጥናት ላይ የተመሰረተ የስፖርት ኢንቨስትመንት ድጋፎችንና የውስጥገቢ አሰባሰብ ስትራቴጂ ማስቀመጥ ይገባል።

1.2. ሰበብ ጥናት

በተለያዩ ሃገራት የስፖርት ዘርፍን በተለይም የስፖርት አካዳሚን በተመለከተ በተለይም ያደጉት ሀገራት የገቢ አሰጣጥ እና አስተዳደር ዙሪያ ትኩረት ሰጥተው የሚሰሩ ሲሆን ከመንግስት የሚሰጣቸውም ድጎማ እጅግ አነስተኛና አካዳሚዎቹ በመደበኛነት ለሚሰሩት ስራ ድጋፍ ያልዘለለ በመሆኑ አካዳሚዎቹ እራሳቸው ለሚሰሩት ዘርፈ ብዙ ስራ የተለያዩ የገቢ አማራጮችን በመፈለግና የአካዳሚዎቻቸውን እቅዶችና አላማዎች በማሳካት ላይ መሆናቸው የተለያዩ ጥናቶች ያሳያሉ። ከዚህ ጋር በተገናኘ Chang and Tuckman (1996) Revenue diversification among nonprofits organization በሚለው ጥናታቸው ላይ እንደሚገልጹት ከሆነ ለትረፍ ያልተቋቋሙ ድርጅቶች የተለያዩ ዘርፈ ብዙ የገቢ ማመንጫዎችን ተጠቅሞ የድርጅቱን አቅም ማሳደግ እንደሚጠበቅባቸው ገልጾ ይህ ካልሆነ ግን አንዳንድ መደበኛ ስራቸውንም ለመስራት የገንዘብ አቅማቸው ፈታኝ ሊሆንባቸው እንደሚችል ያብራራሉ።

አሁን ባለው የጥሩነሽ ዲባባ አካዳሚ የመስፋፋት እቅድና ዘርፈ ብዙ እንቅስቃሴዎች ማለትም ከስፖርት የስልጠና አይነቶች መስፋትና የሰልጣኞች ፍላጎት አንጻር አካዳሚው አሁን ባለውና ከመንግስት ከሚመደብለት ውስን በጀት ተጠቅሞ ወደፊት የአካዳሚውን ስራ ለመስራት ከጊዜው ተለዋዋጭነትና የስፖርቱ ስልጠና ከሚፈልገው ከፍተኛ ገንዘብ አንጻር ችግር ስለሚሆን ይህንን ችግር ለመፍታት ዋናውና ትልቁ ነገር ተጨማሪ ገቢ ሊያስገኙ የሚችሉ ስራዎችን መስራት ያስፈልጋል።

ይሁን እንጂ የጥሩነሽ ዲባባ ስፖርት አካዳሚን በተመለከተ በግቢው ውስጥ ተዘዋውረን እንደተመለከትነውና ከአንዳንድ የአካዳሚው ከሰራተኞችና ከሚመለከታቸው የአካዳሚው አመራሮች ጋር ባደረግነው ቅድመ ጥናት ውይይት መሰረት ያገኘነው መረጃ እንደሚያመለክተው ከሆነ አካዳሚው ስራውን እየሰራ ያለው ከመንግስት በሚመደብበት በጀት ተጠቅሞ ቢሆንም ተጨማሪ ገቢን ከመሰብሰብ አንጻር በተወሰነ ደረጃ ከሳር ሽያጭ፤ ክምግብ ጣሳዎች ሽያጭ የዘለለ ስራ እየሰራ እንዳልሆነና የተሻለ ገቢ ለመሰብሰብ አለመቻሉን ለመረዳት የተቻለ ሲሆን ሌሎች የአካዳሚው አይነት ስራዎችን የሚሰሩ ተቋማት ማለትም እንደ ዪኒቨርሲቲ ያሉት በከፍተኛ ደረጃ ገቢ አመንጭተው ያለባቸውን ውስን በጀት በመደገም የመንግስትን ወጪ በመቀነስ ላይ መሆናቸውን መረጃዎች የሚያሳዩ ሲሆን የጥሩነሽ ዲባባ አካዳሚ ግን ከመንግስት በሚመደብለት በጀት ብቻ ተጠቅሞ ስራውን እየሰራ እንደሆነና ይህም በጀት አካዳሚው በመስፋፋት ላይ ከመሆኑ አንጻርና ከሰልጣኞች የፍላጎት መጨመር እንደዚሁም የስልጠና ቁሳቁሶች ዋጋ መናገር ጋር ተደምሮ አካዳሚው ከፍተኛ የሆነ በጀት እጥረት ሊገጥመው ስለሚችልና ከሌሎች አቻ ተቋማት ጋር ተወዳዳሪ ሆኖ ለመገኘት ተጨማሪ የገቢ ማስገኛ ዘዴዎችን በጥናት አስደግፎ መለየት የሚያስፈልግ ሲሆን ከዚህ በተጨማሪ የአካዳሚውን የፋይናንስ አጠቃቀም በተመለከተ የመንግስትን የፋይናንስ ስርአት ከመከተልና ስራዎችን ከመስራት አንጻር ያለበትን ደረጃ መለየት አስፈላጊ መሆኑን ለመረዳት ተችሏል።

ስለሆነም ከላይ በዘረዘርናቸው መነሻዎችን መሰረት በማድረግ ይህ ጥናት የሚከተሉትን የጥናቱ መሪ ጥያቄዎች በመመለስ የዘርፉን ችግሮች ለመመለስ ያቀደ ነው።

የጥናቱ መሪ ጥያቄዎች

- 1. የገቢ አሰባሰብ አደረጃጀት እና መዋቅራዊ ሁኔታና ችግሮች ምን ይመስላሉ?

2. ዘላቂና ዘላቂ ያልሆኑ የገቢ ምንጮች ምን ምን ናቸው?
3. የገቢ አሰባሰብና የፋይናንስ የአሰራር ሂደቶች (ህግና መመሪያዎች፣ ግንኙነት፣ ልይይት፣ ወ.ዘ.ተ) ምን ይመስላሉ?
4. ተገቢና ተገቢ ያልሆኑ ወጪዎች ምን ምንድን ናቸው?
5. አጠቃላይ ተፅዕኖ ፈጣሪ የዘርፉ ችግሮችና የለውጥ ሀሳቦች ምን ምን ናቸው?

1.3. የጥናቱ ዓላማ

1.3.1. የጥናቱ አጠቃላይ ዓላማ

የአካዳሚው ተልዕኮ በሚፈለገው መልኩ ለማሳካት ተጨማሪ የገቢ በጀትን በማሰባሰብ የመንግስትን ወጪ ለመጋራት የውስጥ ገቢ አሰባሰብና አጠቃቀሙን በማሻሻል የመንግስት የፋይናንስ ሥርዓትን የተከተለና ህጋዊ በሆነ መልኩ ለማስተዳደር የሚያስችል ምክረ ሀሳብ ማቅረብ ነው።

1.3.2. የጥናቱ ዝርዝር ዓላማዎች

1. የአካዳሚውን የገቢ አሰባሰብ የአደረጃጀት እና መዋቅራዊ ሁኔታና ችግሮችን መተንተን።
2. የአካዳሚውን ዘላቂና ዘላቂ ያልሆኑ የገቢ ምንጮችን በመለየት በዝርዝርና በቅደም ተከተል ማብራራት።
3. የገቢ አሰባሰብና የፋይናንስ የአሰራር ሂደቶች(ህግና መመሪያዎች፣ ግንኙነት፣ ልይይት፣ ወ.ዘ.ተ) ማብራራት።
4. የአካዳሚውን ተገቢ እና ተገቢ ያልሆኑ ወጪዎችን መተንተን።
5. አጠቃላይ የዘርፉን ችግሮች ለመፍታት የሚወሰዱ የለውጥ ሀሳቦችና ተፅዕኖ ፈጣሪዎችን በደረጃ በማስቀመጥ መተንተን።

1.4. የጥናቱ ጠቀሜታ

የዚህ ጥናት ጠቀሜታ ማእከሉ መንግስት ከሚመድብለት መደበኛ በጀት በተጨማሪ የራሱን የገቢ ምንጭ በመለየት የመንግስትን ወጪ በመጋራት የማእከሉን የአጭርና እረጅም ጊዜ ዓላማዎች ማሳካት ይሆናል።

ምዕራፍ ሶስት

3. የምርምር ዘዴ

3.1. የምርምር ንድፈ ሀሳብ

ይህ የምርምር ሂደት አትሌት ጥናትን ዲባባ አትሌቲክስ ማሰልጠኛ ማዕከል አሰራር ላይ ያለውን ገቢ አሰባሰብና የፋይናንስ አስተዳደርና አውዶች ልማድና ስኬታማነት በመፈተሽ እና የማዕከሉን የፋይናንስና ገበያ ፕሮግራም ስራ እንዲሁም ማዕከሉ ያለውን አደረጃጀት አወቃቀር እና ትግበራ የቅንጅት፣ ልይይት እና ተግዳሮቶች በድብልቅ የጥናት ዘዴ (Mixed methods) ቀጥተኛ እና ተዘዋዋሪ የመረጃ ምንጮችን በመጠቀም፤ በተገናኝ (Concurrent Design) የምርምር ንድፈ ሀሳብ ተጠቅሟል።

3.2. የምርምር አጠቃላይ የጥናት ተሳታፊዎች

ይህ የምርምር ጥናት አትሌት ጥናትን ዲባባ አትሌቲክስ ማሰልጠኛ ማዕከል ያካለ ሲሆን። በዚህ ጥናት የስፖርት ማሰልጠኛ ማዕከላት ስራ አስኪያጆች፣ የትምህርት ቤት መምህራንና ዳይሬክተሮች፣ የፋይናንስና ማርኬቲንግ ዳይሬክተሮችን ያካተተ ነው።

3.2. የጥናቱ አካባቢ

ጥናቱ በዋናነት በጥናትን ዲባባ አትሌቲክስ ማሰልጠኛ ማዕከልን ትኩረት አድርጎ የገቢ አሰባሰብና ተግዳሮት እንዲሁም አሰራርና አውዶችን ያገናኛል ነው።

3.3. የመረጃ መሰብሰብ ዘዴዎች

የመረጃ መሰብሰቢያ መሰረዎቹ ጥናት ቀጥተኛና ኢቀጥተኛ የመረጃ መሰብሰቢያ ዘዴዎችን የሚያካትት ሲሆን ይህም ቡድንተኮር ውይይት፣ የመዛግብት ዳሰሳ የይዘት ትንተና እና ቃለ መጠይቅ ያካተተ ነው።

U. የተተኪ ስብሰባ ውይይት (Focused Grouped Discussion) የቡድን ተኮር ውይይት

የቡድን ተኮር ውይይቶች ከ 11 ላልበለጡ የስፖርት ማሰልጠኛ ማዕከላት መካከለኛ አመራሮች፣ አሰልጣኞች፣ የአካዳሚው ሰልጣኞች/አትሌቶች፣ የስፖርት ቡድን ስራ አስኪያጆች፣ የትምህርት ቤት መምህራንና ዳይሬክተሮች፣ ማርኬቲንግ ዳይሬክተሮችን ጋር የተዘጋጀ ሲሆን ውይይቱም በተቀረጹ የትኩረት አቅጣጫዎች ላይ እንዲወሰን ለማድረግና መሪ ጥያቄዎችን እንዲመልሱ ለማድረግ በሚያስችል መልኩ እንዲሆን ለማስቻል መመሪያ መሰረት

በቅደም ተከተል ነበር የተደረገው። በተቻለ መልኩ ፣ የዚህን መረጃ ይዘት ከቃለ-መጠይቅ ከተገኙት መረጃዎች ጋር ለማመሳከር በሚጠቅም መልኩ ተጠናክሯል።

ለ. ቃለመጠይቅ

ቃለ መጠይቅ ለስፖርት ማሰልጠኛ ማዕከላት ስራ አስኪያጆች፣ አሰልጣኞች፣ የቀድሞ አትሌቶች፣ አትሌቲከስ ፌዴሬሽን ሃላፊዎች፣ የንሸርስቲ መምህራን፣ የስፖርት መገናኛ ብዙሃን፣ የስፖርት ትጥቅ አቅራቢዎች፣ ስፖርት ሰራተኞች፣ የፋይናንስና ማርኬቲንግ ዳይሬክተሮችን እና በስፖርት ንግድ ስራ ላይ ያሉ ተቋማትን ወ.ዘ.ተ የሚዘጋጅ ሲሆን መሪ ጥያቄዎችን በከፊል በማዘጋጀት መሪ ጥያቄዎችን በመመለስ የትኩረት አቅጣጫዎችን ለመመለስ እንዲችሉ ለማድረግ ይቀረጻሉ። እንደሚታወቀው ቃለመጠይቅ የሚፈለገውን መረጃ ፊት ለፊት እና ትንታኔ የሚያስፈልጉ ሀሳቦችን ውድ ሁዋላም ሆነ ወደፊት በመመለስ ለማብራራት አላማዎችን ለመተንተን እድል የሚሰጥ በመሆኑ ከመረጃ መሰብሰብ ዘዴዎችም የበላይ ነው ሲባል ይታያል (Best and Khan, 1996)። በመሆኑም አስፈላጊ በሆነና ጥያቄዎች በተለየ ሲተረጎሙ እንዲብራሩ ይደረጋል።

ሐ. የመዛግብት ምልክታና ትንተና

በዚህ ጥናት የመዛግብት ምልክታ ማረጋገጫ ዝርዝር በተመረጡ የይዘት እና የንፅፅር ክፍሎች ላይ ቀጥተኛ መረጃን ለመሰብሰብ የሚጠቅም ሲሆን በይዘቱም የተለያዩ ተቋማዊ አደረጃጀቶችና መዋቅሮች እንዲሁም ከፋይናንስ አጠቃቀምና ከገቢ አሰባሰብ ጋር የተያያዙ ሕግጋትና ደንቦች በአጠቃላይም የአካዳሚው አደረጃጀቶችን አጠቃላይ ገጽታ በተመለከተ ስዕላዊ መረጃ ለመስጠት በሚጠቅም መልኩ ተዘጋጅቷል። የዴስክ ሪቪው ከፋይናንስ አጠቃቀምና ከገቢ አሰባሰብ ጋር በመዛግብቶቹ ላይ ተደርጓል።

መ. የምድረ ግቢ ምልክታ

በዚህ ጥናት ላይ አንዱ እንደ መለጃ መሰብሰቢያ ዘሬ የተጠቀምንበት በአካዳሚው ውስጥ የሚገኙትን የተለያዩ ለገቢ ማስገኛ ይሆናሉ የተባሉትን ለማይት ጠሞሏል። በዚህም መሰረት በአካዳሚው ውስጥ ያሉትን የስፖርት ማዘውተሪያ ስፍላዎች፣ ያሉትን አዳራሾች፣ የተለያዩ የዱር እንስሳትን ፣ እንደዚሁም የግቢውን አጠቃላይ ይዘታ ለመዳሰስ የተሞከረ ሲሆን የተገኘውም ውጤት ከገቢ አሰባሰብ አንጻር ለመተንተን ተሞክሯል ።

3.4. የስነምግባር ጉዳዮች

የጥናት ውጤትን ጥራት ለመገምገም የተለያዩ መስፈርቶች ቢኖሩም (Sparks & Smith, 2009)፣ ይህ ጥናት በጥናቱ ለተቀመጡት መሰረታዊ የምርምር ጥያቄዎች ምላሽ መስጠት የሚችሉ እና ከተሳታፊዎች ለሚመነጩ

መረጃዎች ተስማሚ የሆኑ መስፈርቶችን በመከተል ለመጠቀም ያለመ ነው። አንድ አይነት መስፈርት ትክክለኛ ነው የሚባለው ከአድሎአዊነት የጸዳ እና የተሳታፊ አባላትን የተግባር ተሞክሮ እና አመለካከት ያማከለ እንደሆነ ነው (Biddle et al., 2001; Denzin & Lincoln, 2005; Patton, 2002; Watt, 2007)።

በዚህ ሂደት ውስጥ አንድ ወሳኝ ጉዳይ በእያንዳንዱ የውጤት ትንተና ላይ የሚደረጉ ማናቸውንም ትርጓሜዎች በተጨማሪም የተሳታፊዎችን አስተያየትና ምላሽ መሰረት ያደረገና በመረጃ የተደገፈ ከሆነ ነው (Faulkner & Sparkes, 1999; Sparkes & Partington, 2003)። በተለይም ማንኛውንም የአሀዝ መረጃ ወይም የተከሰተ ማንኛውንም ክስተት በመከተል፣ የተሳታፊዎችን ጭብጥና ትክክለኛነትን ለመፈተሽ ጭብጡንና ገጽታውን መተንተን እና መለካትን ይጨምራል። ሌሎች የተመረጡ መስፈርቶች ተግባራዊነት (credibility) እና ጥብቅነትን (confidentiality) የሚያካትቱ ይሆናሉ። እናም የበለጠ ጥራቱን የጠበቁ የውጤት መረጃዎች (Patton, 2002, Paulus, Woodside, & Ziegler, 2008)

ከላይ የተጠቀሱት መስፈርቶች አስተዋፅኦ ቢኖራቸውም (ቤቢዲእናሌሎች፣ 2001) አንባቢዎች መረጃውን እጅግ በጣም ጠቃሚ በሆነ መልኩ እንዲገመግሙ እና እንዲተረጎሙ እድል ሊሰጣቸው እንደሚገባ በማቀድ ነው። በመሆኑም የዚህ ጥናት ውጤቶች አተረጓጎም የአሀዝ መረጃዎችንና ቀጥታ ጥቅሶችን በመጠቀም ቀርቧል። ይህ ጥምረት አንባቢው ውስብስብ መሪ ሃሳቦችን እንደውስብስብነቱ በአግባቡ እንዲረዳ እና በመጨረሻም የጥሩነት ዲባባ ስፖርት አካዳሚ የገቢ አሰባሰብና ተግዳሮት እንዲሁም አሰራርና አውዶችን አደረጃጀትና አወቃቀር ውስጥ ስላለው የመመሳሰል እና መለያየት እንባቢዎች የተሻለ ግንዛቤ እንዲኖራቸው ለማድረግ ተሞክሯል።

3.5. ከጥናቱ የሚጠበቁ ውጤቶች

ጥናቱ በዋናነት የጥሩነት ዲባባ አትሌቲክስ ማሰልጠኛ ማዕከል የገቢ አሰባሰብና ተግዳሮት እንዲሁም አሰራርና አውዶችን ብሎም በአደረጃጀት መዋቅር ውስጥ ባሉ ወሰኖች ላይ በተገላጋዮች ያለበትን ዕይታ ማሳየትና በተቋሚቱም መካከል ያለውን ግንኙነት ብሎም ከሀገሪቱ አንጻር ተጨባጭ ነባራዊ ሁኔታ ላይ መሰረት በማድረግ በሞዴል ማስቀመጥ ነው።

ከዚህ በተጨማሪም፣ ሀገራትን ትግበራ (አፈጻጸም) አስመልክቶ ሞዴሉንም በመጠቀም ፣ በሀገር አቀፍ ስፖርት ማህበራት የገቢ አሰባሰብና ተግዳሮት እንዲሁም አሰራርና አውዶችን የስፖርት ግቦች ውጤታማነት የግብአት, የሂደት, ውጤት እና ግብረመልስ ደረጃዎችን ባለ ብዙ አካል የግምገማ ውጤታማነት መለኪያ ዲዛይን አቀራረብ በመጠቀም አቅርቦ በሀገሮች መሀከል ያለውን መመሳሰልና ልዩነት ተንትኗል። በተመሳሳይ፣ ይህ የምርምር ጥናት ዋና ጠቀሜታው ለንጽጽር የስፖርት ምርምር አስፈላጊ የሆኑ ዝርዝር የአጠናን ስልቶችን በተግባር በመጠቀም በሀገሮች መሀከል ያሉ የስፖርት አካዳሚዎች የገቢ አሰባሰብና ተግዳሮት እንዲሁም አሰራርና አውዶችን አወቃቀር

ልዩነቶችን እና የአደረጃጀት ጠቃሚና አስፈላጊ ሁኔታዎችን ብሎም በተለያዩ አደረጃጀቶችና አሰራሮች ብሎም አውዶች ሊመለሱ የሚችሉ ችግሮችን በማሳየት ሊመለሱበት የሚችሉበትን ንፅፅራዊ ትንተና ማሳየት ነው።

3.6. የመረጃ መሰብሰብያ ቅደም ተከተሎች

በመጀመሪያ ከጥናት ዲባባ አትሌቲክስ ማሰልጠኛ ማዕከል የትብብር እና ፍቃድ ደብዳቤ በመያዝ በጥናቱ ለሚሳተፉ ተቋማት ባለሙያዎች አመራሮች አሰልጣኞች እና አትሌቶች በመቅረብ የጥናቱን ዓላማ መጠይቁን ከማስሞላታችን በፊት አሳውቀናል። ሁሉም የጥናቱ ተሳታፊ የመረጃውን ጠቀሜታ በሙሉ ፍቃደኝነት ለመሳተፍ ፍላጎት እንዳላቸው በማረጋገጥ በቡድን ውይይቱና በቃል መጠይቆቹ ላይ እንዲሳተፉ ተደርጓል። ቃለመጠይቁንም ሆነ የቡድን ውይይቱን በተመለከተ ማንኛውም የጥናቱ ተሳታፊ ጥያቄዎችን እንዲያነሱ ተበረታቷል። የቡድን ውይይቱን የትኩረት ነጥቦች ተሳታፊዎች ግንዛቤ እና ዝግጅት አድርገው እንዲገኙ በማሰብ በቅድሚያ ለተሳታፊዎች በመላክ እንዲያቁ ተደርጓል።

3.8. የመረጃ ትንተና ዘዴ

የተለያዩ የመረጃ መሰብሰብያ ዘዴዎችን በመጠቀም የተሰበሰቡት መረጃዎች ተደራጅተው እና እንደ ትኩረት ነጥቦች ተከፋፍለው እንደ ተመሳሳይነታቸው ከቡድን ተኮር ውይይት እና መዛግብት መረጃዎች ጋር በዝርዝር ተተንትነዋል። አይነታዊ መረጃዎች የሚከተሉትን ቅደም ተከተሎችን ተከትለው ተተንትነዋል።

- በቃል መጠየቅ እና በቡድን ውይይት የተሰበሰቡት የድምፅ መረጃ ወደ ፅሁፍ ተቀይረዋል፤
- የንግግር ቃል መጠይቅ ፅሁፍን ደጋግሞ ማንበብ፤ መረዳት
- የንግግር ቃል መጠይቅ ፅሁፍ ኮድ ተሰጥቶታል፤
- መረጃው በተሰጠው ኮድ እና በያዙት መልክት ጭብጥ መሰረት በተለያዩ ፈረጅ ተመድበዋል።
- በቃል መጠይቅ እና በቡድን ውይይት የተሰበሰቡትን መረጃዎችን ቃል በቃል (verbatim) በመጠቀም thematically ተተንትነዋል
- በመጨረሻም የአይነታዊ ትንተናውን ከይክሙንት ትንተናው ጋር በማዋሀድ የጥናቱ መደምደሚያ ተንጸባርቋል።

በአጠቃላይ ትንተናው የጥናት ዲባባ ስፖርት አካዳሚ የገቢ አሰባሰብና ተግዳሮት እንዲሁም አሰራርና አውዶችን ድርጅታዊ የአሠራር መዋቅሮችን በመጠቀም በአደረጃጀት እና አተገባበር ያለበትን ሁኔታ በማሳየት ተፅእኖ በሚፈጥሩ ጉዳዮችንና የለውጥ ሀሳቦችን በመለየት እና በቀጣይ ተገቢውን አደረጃጀት ለመጠቀም ቴማቲካል ከሶስቱም የመረጃ ምንጮች የተገኘውን በትሪያንጉሌሽን ውይይት እና ትንተና ተደራጅቷል።

3.9.Matrix for a Study (የጥናት ዲባባ አትሌቲክስ ማሰልጠኛ ማህከል የገቢ አሰባሰብ አውዶችና ተግዳሮቶች)

Table 1. የምርመራ ዘዴዎች ማጠቃለያ ሰንጠረዥ (Summary Matrix of the Research Methods)

የጥናቱ ጥያቄዎች	የግምገማ ንዑስ ክፍል/አመለካኝ	Type of data (design) የመረጃው አይነት	Data capturing technique/tool የመረጃ መሰብሰቢያ መሳሪያ	Target population (Data source) ተጠኝዎች	Sample size የጥናቱ ወካይ ፍሙና መጠን	Data Analyses የመረጃ ትንተና ዘዴዎች
1. የጥናት ዲባባ አትሌቲክስ ማሰልጠኛ ማዕከል የገቢ አሰባሰብ የአደረጃጀት እና መዋቅራዊ ሁኔታና ችግሮች ምን ይመስላሉ?	<ul style="list-style-type: none"> • አደረጃጀትና መዋቅር • አመለካከት ራዕይ ልምድ (አመራር) • አመራርና ቦርዶች አመራረጥ ወዘተ • ሙያ እና ስብጥር 	<ul style="list-style-type: none"> • Qualitative (አይነታዊ) 	<ul style="list-style-type: none"> • የሰነድ ግምገማ (Document review) • (ለአመራሮችና ጥልቅ መረጃ ይሰጣሉ ተብለው ለሚታመንባቸው) • በከፊል የተዋቀሩ ቃልመጠይቆች • የቡድን ተኮር ውይይት (ባለሙያዎችና ተመሳሳይ አካላት) 	<ul style="list-style-type: none"> • Documents¹ • ሚዲያና ማርኬቲንግ ተቋማትን ስፖንሰሮችን • ማሰልጠኛ ማዕከል የመሩ አመራሮች • የት/ት ቤት ምሁራንና ዳይሬክተሮች • 	<ul style="list-style-type: none"> • እንደአስፈላጊነቱ 	<ul style="list-style-type: none"> • የይዘት ትንተና (Content Analysis) • ጉልህ የሆነ ትንተና (Thematic Analysis)
የጥናት ዲባባ አትሌቲክስ ማሰልጠኛ ማዕከል ዘላቂ እና ዘላቂ ያልሆኑ የገቢ ምንጮች ምን ምን ናቸው?	<ul style="list-style-type: none"> • ዘላቂና አስተማማኝ ፍትሀዊና ተገቢ ገቢዎች • ሊሰበሰቡ የሚገባቸውና የገቢ አውዶችና አቅም • ተገቢ ያልሆኑና ዘላቂነት የሌላቸው ገቢዎች 	<ul style="list-style-type: none"> • Qualitative (አይነታዊ) • Quantitative (አሀዛዊ) 	<ul style="list-style-type: none"> • የጽሁፍ መጠይቅ (ስፋት ላላቸው መላሾች አሰልጣኞችና አትሌቶች) • ምልክታ/ተቋሙንና መሰል ተቋማትን የሰነድ ግምገማ (Document review) • በከፊል የተዋቀሩ ቃልመጠይቆች • የቡድን ተኮር ውይይት 	<ul style="list-style-type: none"> • Documents¹ • ሚዲያና ማርኬቲንግ ተቋማትን ስፖንሰሮችን • ማህበራዊና ዘርፉን የመሩ አመራሮች • የት/ት ቤት ምሁራንና ዳይሬክተሮች • 	<p>To be determined based on resources and saturation</p>	<ul style="list-style-type: none"> • የይዘት ትንተና (Content Analysis) • ጉልህ የሆነ ትንተና (Thematic Analysis) • Descriptive analysis (Trend analysis across..),

<p>3. የገቢ አሰባሰብና የፋይናንስ የአሰራር ሂደቶች (ህግና መመሪያዎች፣ ግንኙነት፣ ልይይት፣ ወ.ዘ.ተ) ምን ይመስላሉ?</p>	<p>ፖሊሲ፣ ሕግጋት መመሪያና ደንቦች መኖራቸው አወጣጣቸው መተግበራቸውና አካላት(አስፈጻሚ፣ አውጭው፣ ተርጓሚ ጥራት ስልቱ)</p> <ul style="list-style-type: none"> • የላይና ተዋረድ እንዲሁም የጎንዮሽ ግንኙነቶች(ከውስጥ ከውጭና ከአለም አቀፍ ባለድርሻ አካላት ጋር) • ቴክኖሎጂ አጠቃቀም • ሰራተኛ ስነምግባር ተነሳሽነት እርካታ • ሌሎችም 	<p>Qualitative (አይነታዊ)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • የሰነድ ግምገማ (Document review) • የቡድን ተኮር ውይይት (ባለሙያዎችና ተመሳሳይ አካላት) • በክፍል የተዋቀሩ ቃለ መጠይቆች (ለአመራሮችና ጥልቅ መረጃ ይሰጣሉ ተብለው ለሚታመንባቸው) • ምልክታ/ተቋሙንና መሰል ተቋማትን 	<ul style="list-style-type: none"> • Documents¹ • ሚዲያና ማርኬቲንግ ተቋማትን ስፖንሰሮችን • ማህበሩንና ዘርፉን የመሩ አመራሮች • የት/ት ቤት ምሁራንና ዳይሬክተሮች • ፌደሬሽንና ስፖርት ኮሚሽን ከፍተኛ ባለሙያዎች • የ ክለባት ቴክኒክና ማርኬቲንግ ማለሙያዎች መሰል ተቋማት 	<p>To be determined based on resources and saturation</p>	<ul style="list-style-type: none"> • የይዘት ትንተና (Content Analysis) • ጉልህ የሆነ ትንተና (Thematic Analysis) • Descriptive analysis (Trend analysis across..)
<p>4. የጥሩነት ዲባባ አትሌቲክስ ማሰልጠኛ ማዕከል ተገቢና ተገቢ ያልሆኑ ወጪዎች ምን ምንድን ናቸው?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ዘላቂና አስተማማኝ ፍትሀዊና ተገቢ ወጪዎች • የኢንቨስትመንት አማራጮችና ሂደቶች ሊሰበሰቡ የሚገባቸውና የገቢ አውዶችና አቅም • ተገቢ ያልሆኑና ትርፍ የሌላቸው ወጪዎችና ሂደቱ 	<p>Quantitative (አሀዛዊ)</p> <p>Qualitative (አይነታዊ)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • የጽሁፍ መጠይቅ • ምልክታ/ተቋሙንና መሰል ተቋማትን • የሰነድ ግምገማ (Document review) • በክፍል የተዋቀሩ ቃለመጠይቆች • የቡድን ተኮር ውይይት 	<ul style="list-style-type: none"> • Documents¹ • ሚዲያና ማርኬቲንግ ተቋማትን ስፖንሰሮችን • ማህበሩንና ዘርፉን የመሩ አመራሮች • ከፍተኛ ት/ት ተቋማት ምሁራን • ፌደሬሽንና ስፖርት ኮሚሽን ከፍተኛ ባለሙያዎች • የ ክለባት ቴክኒክና ማርኬቲንግ ማለሙያዎች መሰል ተቋማት 	<p>To be determined based on resources and saturation</p>	<p>SPSS And STATA Descriptive statistics</p> <p>ጉልህ የሆነ ትንተና (Thematic Analysis)</p>
<p>5. አጠቃላይ</p>	<p>ከላይ የተጠቀሱት ሁሉ</p>	<p>Qualitative (አይነታዊ)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ምልክታ/ተቋሙንና መሰል ተቋማትን • የሰነድ ግምገማ (Document 	<ul style="list-style-type: none"> • Documents¹ • ሚዲያና ማርኬቲንግ ተቋማትን ስፖንሰሮችን 	<p>To be determined</p>	<p>ጉልህ የሆነ ትንተና (Thematic Analysis)</p>

<p>ተፅዕኖ ፈጣሪ የዘርፉ ችግሮችና የለውጥ ሀሳቦች ምን ምን ናቸው? በምን በምን አይነት ጉዳዮች (factors) ተጽዕኖ ስር ናቸው?</p>	<p>የለውጥ ሀሳቦችና ንፅፅራዊ የለውጥ ሀሳቦች</p>	<p>Quantitative (አሀዘዊ)</p>	<p>review) • በክፊል የተዋቀሩ ቃለመጠይቆች የቡድን ተኮር ውይይት • የጽሁፍ መጠይቅ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ማህበሩንና ዘርፉን የመሩ አመራሮች • ከፍተኛ ት/ት ተቋማት ምሁራን • ፌዴሬሽንና ስፖርት ኮሚሽን ከፍተኛ ባለሙያዎች • የ ክለባት ቴክኒክና ማርኬቲንግ ማለሙያዎች መሰል ተቋማት 	<p>based on resources and saturation</p>	<p>(SPSS & Stata) Correlation and multiple regression, and MANOVAs</p>
<p>ማስታወሻ: (ዶክመንቶች) ፖሊሲና መመሪያ፣ የማሰልጠኛ መመሪያና ማኑዋሎች፣ የሕትመት ውጤቶች፣ አመታዊ ሪፖርቶች. Standards, , etc.</p>						

10								
11								
12								
13								

ከላይ ክተቀመጠው ሰንጠረዥ ለመለዳት እንደሚቻለው የጥናቱ ተሳታፊዎች ከጾታ፣ ከእድሜ፣ ክስራ ድርሻ፣ ከሃላፊነት አንጻር ሁሉንም ያካተተ መሆኑን ለመረዳት ተችሏል። ይህ የሚያሳየው የተሰበሰበው መረጃ አላማውን ለማሳካት የሚያስችል መሆኑንና ከሁሉም የስራ ዘርፍ የተውጣጣ መሆኑን ነው።

4.2. የፋይናንስና ገበያ የአደረጃጀት አመራርና አስተዳደር መዋቅር

4.2.1. የአካዳሚው የፋይናንስ መዋቅር

የጥናትን ዲባባ ስፖርት አካዳሚ በ2002 ሲመሰረት በዋና ዳይሬክተርና በሁለት ም/ል ዳይሬክተሮች ይህም ማለት የትምህርት ስልጠና ውድድርና ምርምር ም/ዳይሬክተር እና የአስተዳደርና ልማት ዘርፍ ም/ዳይሬክተር የሚመራ ነበር። በመሆኑም የዕቅድ በጀት ዝግጅትና ክትትል ዳይሬክቶሬት ተጠሪነቱ ለአካዳሚው ዋና ዳይሬክተር ሆኖ የተቋቋመ ሲሆን የግዥና ፍይናንስ ዳይሬክቶሬት ደግሞ በአስተዳደርና ልማት ዘርፍ ም/ዳይሬክተር ስር ሆኖ ሁለቱም ስራዎችን ተከፋፍለው ለተለያዩ ክፍሎች ተጠሪ በመሆን ይሰሩ የነበረ እንደሆነ ይታወቃል።

ይሁን እንጂ በቅርቡ በ2019 ተቋሙ ከኢወስአ ተለይቶ እራሱን በመቻል አዲስ ድርጅታዊ መዋቅር አዘጋጅቷል። ምንም እንኳን ይህ መዋቅር ገና ጸድቆ መምጣቱ ቢሆንም፣ ወደ ተግባር መቀየሩ የማይቀር ስለሆነ ይዘትና ቅርጹን መተንተን በተለይም ከፋይናንስና በጀት አንጻር በጣም አስፈላጊ የሆኑ ማስተካከያዎችን ከወዲሁ ለማድረግና የተሻለ መዋቅር ለመገንባት የሚረዳ ነው። በቅርቡ የጸደቀው የተቋሙ ድርጅታዊ መዋቅር ቀድሞ ሲመሰረት ከነበረው ጋር በርካታ መሻሻሎች ያሉት ቢሆንም፣ ከፋይናንስ፣ ግዥና በጀት አንጻር ግን ችግር ያለበት መሆኑን ተሳታፊዎች ያስረዳሉ። አንድ ተሳታፊ ስለሁኔታው ሲያቢራሩ፤

... በጣም አስቸጋሪ ከሆኑብን ጉዳዮች ውስጥ ዋናው ቀድሞ የነበረውን ለሁለት የተለያዩ ክፍሎች ተጠሪ ሆኖ ሲሰራ የነበረውን ክፍል ወደ አንድ ሲመጣ ነው። ምክንያቱም ያለን የሰው ሃይል

አነስተኛነትና በአካዳሚው ውስጥ የሚሰሩት ስራዎች ሁሉ ከፋይናንስና ግዢ እንደዚሁም በጀት ጋር የሚገናኙትን ማከናወን በጣም አስቸጋሪ ሆኖብናል።(አድሚን)

የአካዳሚውን የፋይናንስ መዋቅር በተመለከተ የጥሩነሽ ዲባባ ስፖርት አካዳሚ የሰነድ ፍተሻ የተገኘው መረጃ እንደሚያሳየው ከሆነ ተጠሪነቱ የአስተዳደርና ሰልጣኞች አገልግሎት ም/ዋ/ዳ ሲሆን በስሩ የተለያዩ ክፍሎችን በመያዝ በሁለት ባለሙያዎች ብቻ በመታገዝ የአካዳሚውን ዘርፈ ብዙ ስራ በማከናወን ላይ ይገኛል።ስለሆነም እንደዚህ አይነት ብዙ ስራ ያለበትን ከፍል አንድ ላይ አድርጎ ማድራጀት በስራው ውጤታማነት ላይ አሉታዊ ተጽዕኖ እንደሚኖረው የተለያዩ ጥናቶች ያሳያሉ።

ከዚህ በተጨማሪ በተለያዩ ሃገሮች ያሉት አካዳሚዎች እንደዚሁም የትምህርት ጠቋማት የፋይናንስ መዋቅር እንደሚያሳየው ከሆነ የፋይናንስና በጀት ዳይሬክቶሬት ዳይሬክተር ለዋናው ሃላፊ ይህም ማለት በከፍተኛ ተቋማት አንጻር ካየነው ለዩኒቨርሲቲው ፕሬዚዳንት ተጠሪ ሲሆን በስሩ የተለያዩ ክፍሎች ይኖሩታል። ይህን በተመለከተ እንደምሳሌ የሃዋሳ ዩኒቨርሲቲን መዋቅር ማየት ይቻላል።

ሃዋሳ ዩኒቨርሲቲ ያለው የፋይናንስ የስራ ሂደቱን ስንመለከት በዩኒቨርሲቲ ደረጃ እራሱን የቻለ የፋይናንስ ዳይሬክቶሬት ያለው ሲሆን በውስጡ የተለያዩ ባለሙያዎችን የያዘ ሲሆን ዋና ስራዊም በዩኒቨርሲቲ ደረጃ የሚሰሩ ትልልቅ ፕሮጀኮችን መቆጣጠር፤ የማእቀፍ ግዢዎችን ማስፈጸምና የመሳሰሉትን ከማከናወኑም ባሻገር በየኮሌጆቹ የሚሰሩትን የፋይናንስ ነክ እንቅስቃሴዎችን መቆጣጠርና ዲጋፍ ሲያስፈልግ የቴክኒክ ዲጋጂቶችን ማድረግና የመሳሰሉት ሲሆኑ ተጠሪነቱም ለዩኒቨርሲቲው ፕሬዝዳንት ነው።

ዩኒቨርሲቲው ከላይ ከተጠቀሰው በተጨማሪ ስራዎች በተቀላጠፈ መልኩ እንዲሄዱና ውጤታማ ከማድረግ አንጻር እያንዳንዱ ኮሌጅ በበቂ የሰው ሄይል የተደራጀ የራሱ የፋይናንስ የስራ ሂደት ያለው ሲሆን ተጠሪነቱም ለኮሌጆቹ ዲፎች ነው። ይህም የሆነበት ምክንያት ኮሌጆቹ ስራዎችን ባቀዱት ልክና በተቀላጠፈ መልኩ መስራት እንዲችሉና ውጤታማ ለማድረግ ካለው ፋይዳ አንጻር ነው።

ስለሆነም የጥሩነሽ ዲባባ አትሌቲክስ አካዳሚው ለሚሰራቸው ዘርፈ ብዙ ስራዎችና የተለያዩ ፋይናንስ ነክ የሆኑ ስራዎችን ለመስራት የተለያዩ ሙያ ያላቸው ሰዎች እንደሚያስፈልጋቸው በመረዳት አዲስ በጸደከው የአካዳሚው መዋቅር መሰረት ማስተካከያ በማድረግ የአካዳሚውን ስራ ቀልጣፋና ውጤታማ ማድረግ ይጠበቅበታል።

4.2.2. የአመራር አደረጃጀት

የአካዳሚው አመራር አደረጃጀቱ ከአካዳሚው የተገኘ መዋቅር እንደሚያሳዩው ከሆነ ተጠሪነቱ ለኢትዮጵያ ስፖርት ኮሚሽን ሲሆን በአካዳሚው ውስጥ ደግሞ የአካዳሚው ዋና ዳይሬክተር የግቢው ዋና ሃላፊ ሲሆኑ በስራቸው ሶስት ምክትል ዳይሬክተሮች አሏቸው። ከዚህ ጋር በተገናኘ የአካዳሚውን አመራር አደረጃጀትን በተመለከተ ከዚህ እንደሚከተለው በሰንጠረዥ ለማስቀመጥ ተሞክሯል።

በቅርቡ በ2019 ተቋሙ ከኢወስኦ ተለይቶ እራሱን በመቻል አዲስ ድርጅታዊ መዋቅር አዘጋጅቷል። ምንም እንኳን ይህ መዋቅር ገና ጸድቆ መምጣቱ ቢሆንም፣ ወደ ተግባር መቀየሩ የማይቀር ስለሆነ ይዘትና ቅርጹን መተንተን አስፈላጊ ማስተካከያዎችን ከወዲሁ ለማድረግና የተሻለ መዋቅር ለመገንባት የሚረዳ ነው። በቅርቡ የጸደቀው የተቋሙ ድርጅታዊ መዋቅር ቀድሞ ሲመሰረት ከነበረው ጋር በርካታ መሻሻሎች ያሉት ቢሆንም፣ ቀድሞ የነበሩ መዋቅራዊ ድክመቶች በድጋሚ የተንጸባረቁበትና አስፈላጊ የሆኑ ክፍሎች የጎደለበት መሆኑም መረዳት ይቻላል። ምስል 1 የአዲሱን ድርጅታዊ መዋቅር ቅርጽና ይዘት ያሳያል።

አትሌት ጥናት ዲባባ ስፖርት አካዳሚ

የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ስፖርት ኮሚሽን

የአካዳሚው ዋና ዳይሬክተር

አስተዳደር ቦርድ

የጽ/ቤት ኃላፊ

የስፖርት ት/ት ስልጠና ም/ዋ/ዳ

የስፖርት ጥናትና ምርምር ማሻሻያና ማህበረሰብ አገልግሎት ም/ዋ/ዳ

የአስተዳደርና ሰልጣኞች አገልግሎት ም/ዋ/ዳ

የአትሌቶች ስልጠና ብቃት ማሻሻልና ውድድር ዳ/ዳ

የስፖርት ባለሙያዎች ልማት ዳይሬክቶሬት

የጥናትና ምርምር ስራዎች ፤ ህትመትና ስርጭት ዳ/ዳ

የማሻሻያና ማህበረሰብ አገልግሎት ዳ/ዳ

የግዥ ፋይናንስና በጀት /ዳ/ዳ

የንብረት አስ/ና ጠቅ/ አግ ዳ/ዳ

የሰው ሀብት ልማት አስ/ዳ/ዳ

የሰልጣኞች አገልግሎት ዳ/ዳ

የሬድዮና ትቪ ዳይሬክቶሬት

የ አይ.ቲ.ቲና ላይብራሪ ዳይሬክቶሬት

የስፖርት ህክምናና ሪሀብሊቴሽን ማዕከል

የፋሲሊቲ ማኔጅመንት ዳ/ዳ

የውስጥ አዲት ዳ/ዳ

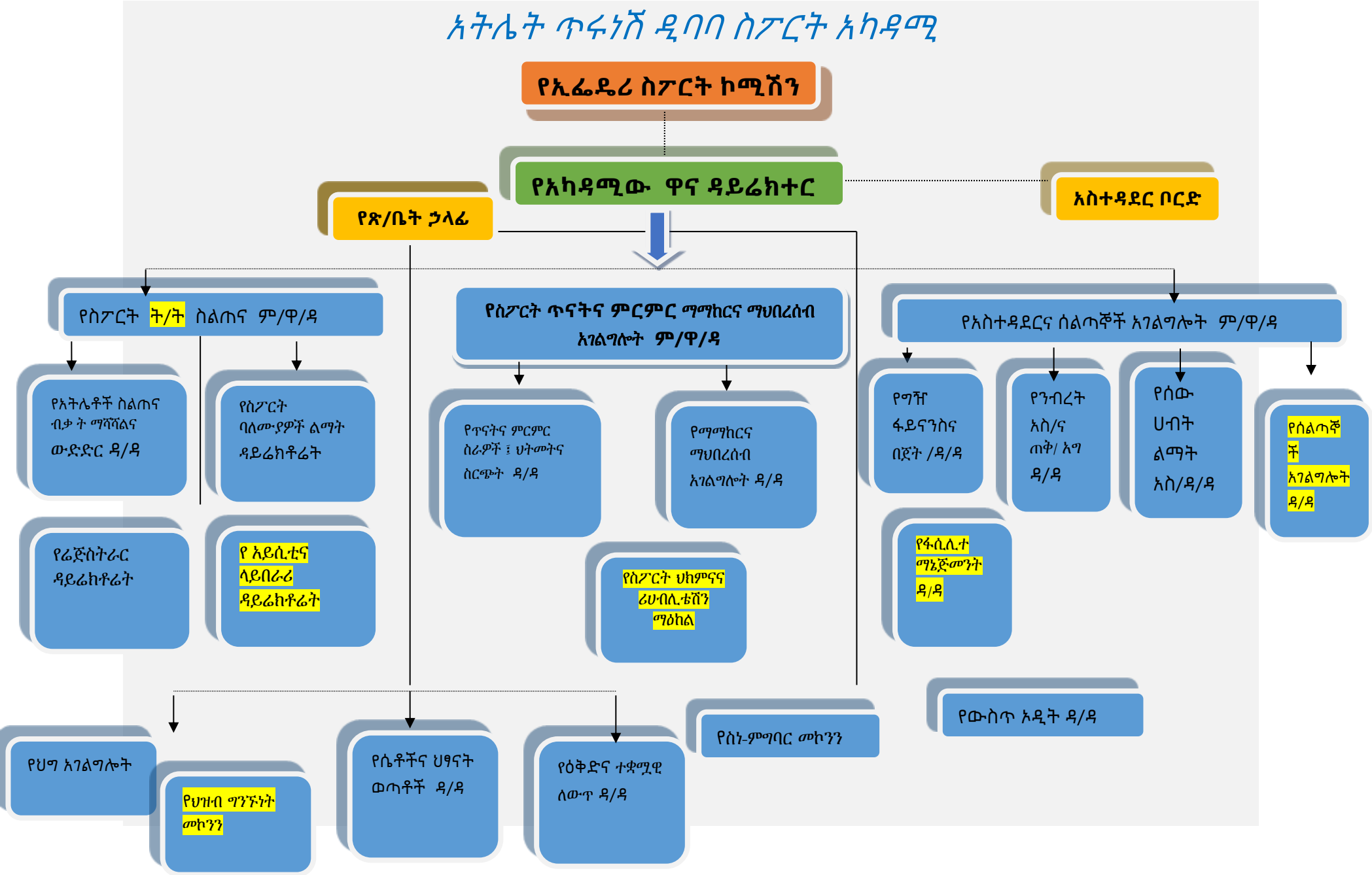
የህግ አገልግሎት

የህዝብ ግንኙነት መኮንን

የሴቶችና ህፃናት ወጣቶች ዳ/ዳ

የዕቅድና ተቋሚዊ ለውጥ ዳ/ዳ

የስነ-ምግባር መኮንን

በምስል 1 እንደቀረበው፣ በአዲሱ ድርጅታዊ መዋቅር መሰረት፣ አካዳሚው በዋና ዳይሬክተርና በ3 ም/ዳይሬክተሮች ይመራል። በፊት ከነበራቸው ከፍ ያሉ ክፍሎች፣ ለምሳሌ፣ የላይ-ብረሪ አገልግሎትን ከፍ በማድረግ “ቤተ መጻሕፍትና የኢንፎርሜሽን ኮሙኒኬሽን ዳይሬክቶሬት” የሆነ ሲሆን፣ በተመሳሳይ ህክምና አገልግሎት የነበረው ከፍ በማድረግና በማስተካከል “የስፖርት ህክምናና የማገገሚያ ማዕከል” የተደረገ ሲሆን ከዚህ በተጨማሪ፣ የፋሲሊቲ ማጠቃለያ በዳይሬክቶሬት/ዳይሬክተር ደረጃ ተቀምጧል። እነዚህን የመዋቅር ለውጦች መሰረት በማድረግ፣ አካዳሚው የመዋቅር ተለማጭነት አለው ማለት ይቻላል። እነዚህ የመዋቅር ተለማጭነቶች ተግባር ላይ ከዋሉ የአሰራር እና ስልታዊ ተለማጭነት (operational and strategic flexibility) ሊያመጡ ይችላሉ ይሆናል።

ይሁን እንጂ፣ አዲሱ መዋቅር፣ የውስጥ ገቢን በተመለከተ ማለትም አካዳሚው እየሰራ ላለው ዘርፈ ብዙ ስራዎች እንደዋነኛ ማነቆ የሆነው የበጀት እጥረትን ለመቅረፍ የሚያስችለውን ስትራቴጂ ለማሳካት በአካዳሚው አዲሱ መዋቅር ላይ ምንም የተጠቀሰ ቦታ የሌለው መሆኑ ዋናው የአዲሱ መዋቅር ችግር ሆኖ ተገኝቷል።

የገቢ ማመንጫ ክፍልን ማካተት መቻል፣ አካዳሚው ለሰልጣኞቹ የሚያስፈልጉትን ወሳኝ ግብአቶች የሚያመነጨውን ገቢ ተጠቅሞ ለማሟላት ከማቻሉም በላይ የአካዳሚውን ግብ ለማሳካት ወሳኝ ሚና የሚኖራቸው ሲሆን አካባቢያዊና ሃገራዊ ፍላጎቶች ምላሽ መስጠት የሚያስችል ተለማጭነት እንዲኖረው ያስችለዋል። ከዚህ በተጨማሪ Slack (1997) አንደርስታንዲንግ ስፖርት ኦርጋናይዜሽን በሚለው ጥናቱ እንደገለጸው በስፖርት ድርጅቱ ውስጥ የተለያዩ የስራ ክፍሎችን ለምሳሌ የሰው ሀብት አስተዳደር፣ ግዢና ፋይናንስ፣ እንደዚሁም የውስጥ ገቢን በተመለከተና ሌሎችም ያማከለ መዋቅር ከሌለ በድርጅቱ ውጤታማነት ላይ መሰረታዊ የሆነ ችግር እንደሚያስከትል ያትታል።

የሌሎች ተመሳሳይ አካዳሚ ያላቸው ሀገሮች ተሞክሮ እንደሚያሳዩው ከሆነ የገቢ ማመንጫን በተመለከተ በየአካዳሚዎቻቸው መዋቅር ላይ እራሱን ችሎ በራሱ ባለሙያዎች ተጠሪነቱን ለአካዳሚው ዳይሬክተርና ምክትል ዳይሬክተር በማድረግ ስራዎችን በመስራት ላይ ይገኛሉ። ለዚህ እንደ ማሳያ እንዲሆን የLornah Kiplagat Sports Academy መዋቅር መመልከት ይቻላል። ከታች በመዋቅሩ ላይ እንደሚታየው የዚህ አካዳሚ የገቢ ማመንጫ ቢሮ የተቋቋመው ፋርም ማናጀር በሚል

ተጠሪነቱ ለአካዳሚው ዳይሬክተር ሲሆን ይህ ማናጀር በስሩ የተለያዩ ሰራተኞችን ይዞ የአካዳሚውን ገቢ ለማሳደግ በመዋቅሩ መሰረት እየሰራ መሆኑን ያሳያል።

ከዚህ ጋር በተገናኘ ከጥናቱ ተሳታፊዎች የቡድን ውይይት የተገኘው መረጃ እንደሚያስረዳው ከሆነ አካዳሚው ምንም አይነት ባለሙያ የውስጥ ገቢን በተመለከተ የሌለው በመሆኑ የሽያጭ ስራው በአግባቡ እንደማይከናወን ይገልጻሉ። ይህን በተመለከተ አንድ የጥናቱ ተሳታፊ እንደሚከተለው ገልጿል፤

በአካዳሚው አንዳንድ እንደ ሳርና እንደ የማርማራታ ቆርቆሮ የመሳሰሉት ለሽያጭ ሲቀርቡ ምንም አይነት የገቢ መሰብሰቢያ ቢሮ ስለሌለ በአካዳሚው ባለው ሰሻል ኮሚቴ አማካኝነት እየተሸጡ የሚገኙ ሲሆን ይህ ደግሞ ብልሹ አሰራርን ሊያመጣ ስለሚችል የራሱ የሆነ ቢሮና ሀላፊ ቢኖረው መልካም ነው። (አድሚን7)

ስለሆነም አካዳሚው የገቢ ማመንጫን ክፍል በአዲሱ የአካዳሚው መዋቅር ላይ ሊያካትተው የሚገባ ሲሆን ለክፍሉም በቂ የሰው ሀይል መድቦ አካዳሚው ሊያመነጭ የሚችለውን ገቢ የመንግስትን የፋይናንስ ስርአት ተከትሎ መሰብሰብ አስፈላጊ መሆኑን ከጥናቱ የተገኘው ውጤት የስረዳል።

4.2.2.1. የአመራር ክህሎት፣ግልጽኝነትና ተጠያቂነት

አንድ ድርጅት ውጤታማ ከሚያደርጉት ወሳኝ ኩነቶች ውስጥ ዋናው አመራሩ ያለው የመምራት ብቃትና ክህሎት ሲሆን በተጨማሪም አመራሩ ለሚሰራቸው ስራዎች ግልጽነትና ተጠያቂነት ባለው መልኩ ማድረግ ሲችል የድርጅቱን ውጤታማነት ከማረጋገጡም በላይ በሰራተኞች ዘንድ ተቀባይነትን ስለሚያገኝ በሰራተኛውና በአመራሩ መካከል መልካም የስራ ግንኙነት እንዲኖር የማድረግ አቅም ይኖረዋል።

የአካዳሚው አመራሮች በተመለከተ የጥናቱ ተሳታፊዎች ሲገልጹ ለነገሮችን በጊዜ ትኩረት ሰጥቶ ለመፍታት ከሚደረግ ጥረት ፤ ስራዎችን ግልጽ ከማድረግ አንጻር አመራሩ ጋር ችግር የነበረበቸው በመሆኑ የተለያዩ አማራጮች መኖራቸውንና አካዳሚው ተጠቅሞ የአካባቢው ማህበረሰብን

መጥቀም የሚችልበትን መንገድ ጥቆማ ስናደርግ ሊቀበሉን ፈቃደኛ አልነበሩም በሚል ይገልጻሉ። ከዚህ በተጨማሪ አንድ የጥናቱ ተሳታፊ ይህን ጉዳይ ሲገልጹ

...አካዳሚው የሰው ሃይል አጥረት ያለበት መሆኑን የተረዳን ቢሆንም በተቋሙ ተጠያቂነት ጨርሶ የሌለ ከመሆኑም በተጨማሪ አንዳንድ አመራሮች ተቋሙን እንደግል ንብረታቸው የማየት ሁኔታ አለ ብሎ በሰራተኛው ዘንድ በስፋት ይታመናል...። (p5)

በሌላ በኩል ደግሞ ከሚመለከታቸው አንዳንድ አመራሮች ጋር በተደረገው ኢንተርቪውና በይክመንት አናሊስስ የተገኘው ውጤት እንደሚያስረዳው አመራሩ ለነገሮች ትኩረት ሰጥቶ የመስራት ችግር እንዳለና በተለይም በሰራተኛው ዘንድ የተሳሳተ ግንዛቤ ሲያዝ ፈጥኖ ከማረም አኳያ ክፍተት መኖሩንና አመራሩ የሚሰራቸውን ስራዎችና ውሳኔዎች በግልጽ ሰራተኛውን ያማከለ ከማድረግ አንጻር ችግር መኖሩን ያሳያል።

ከዚህ ጋር በተገናኘ አንዳንድ ጥናቶች እንደሚያሳዩት ለምሳሌ Nahavandi, A, 2003 the art and science of leadership የሚለው ጽሁፉ እንደሚገልጸው የአንድ ድርጅት አመራሮች ከዋናዋናው ተግባራቸው ውስጥ የድርጅቱን ሰራተኞች ግልጽ ያልሆኑትን ነገሮች በሙሉ በሰአቱና በወቅቱ ግልተጽ አድርጎ በተጠያቂነት በማገልገል የድርጅቱ ሰራተኞች ላይ የስራ ተነሳሽነትን መጨመርና ድርጅቱ የሰራተኛው መሆኑን በማሳየት የሰራተኛውንና የድርጅቱን ውጤታማነት ማረጋገጥ እንዳለበት ይገልጻል፡

ከላይ እንደተጠቀሰው የተለያዩ የማህበራዊ ሳይንስ ጥናቶች እንደሚያስረዱት ሰራተኞች በአንድ ተቋም ውስጥ ትልቁ አሴት እንደሆነና የተቋሙን እድገትም ሆነ ውድቀት ይወስናሉ። ስለሆነም ሰራተኞች በተቋሙ ውስጥ የእኔነት ስሜት ኖሯቸው ስራቸውን በአግባቡ እንዲወጡ እና የተቋሙንም ዓላማ እና ግብ ማሳካት እንዲቻል ተቋሙ ምቹ ማህበራዊ፣አስተዳደራዊ እና አካባቢያዊ ሁኔታ መፍጠር መቻል አለበት።የሰራተኞችን በስራ ገበታቸው ላይ እንዳይቆዩ የሚያደርጉ ሰፊ ምክንያቶችን(የአሰራር ግድፈቶችን) እንዳይከሰቱ የመከላከያ ዘዴዎችን ቀድሞ ማዘጋጀት እና ከተከሰተም ሁኔታዎችን ያገናኘብ ፈጣን መፍትሄ ሰጪ ውሳኔዎችን በመወሰን የተቋሙን አላማ ማሳካት እና ህልውናውን ማስቀጠል የአንድ አመራር ቁልፍ ሚና ነው።

ከመንግስት የሚመደበው በጀትን በተመለከተ ተሳታፊዎቹ በጀት ስለመምጣቱም፤ መጠኑንም ከማሳወቅ አንጻር የግልጽነት ችግር መኖሩን ይገልጻሉ። ለምሳሌ አንድ የጥናቱ ተሳታፊ ይህን በተመለከተ የሚከተለውን ይገልጻል፤

...በጀት ሲመጣ ለስራው ክፍል እንኳን በደብዳቤ እንዲያውቁት አይደረግም። ይጀመርና የሆነ ነገር ይይዘዋል። ችግር አለበት ማለት ነው። ይህ ደግሞ ምክንያቱ ግልጽነት ስለሌለ ወይም ውይይቶች ስላልተለመዱ ነው። ባንዳንዶቹ ላይ ያቅም ውስንነት ያለ ሲሆን እንደ ተቋም ደግሞ የሰው ሀይል እጥረት ችግሮች ሊኖሩ ይችላሉ፤ ችግሩ ግን ይህ ብቻ አይደለም የአመለካከት እና ነገሮችን በግልጽ ለማስረዳት ያለመቻል ችግር ነው።

ከዚህ ጋር በተገናኘ ጥናቶች እንደሚያሳዩት በኢትዮጵያ ስፖርት ላይ ከሚነሱ የፋይናንስ ጥያቄዎች መሀከል አንዱ እና ዋናኛው የገንዘብ አጠቃቀም መሆኑ ተገልጿል። ስፖርቱ ከፍተኛ ብክነት የሚታይበት፣ የሚመጡለትን ገንዘብ ወደ ልማት ስርዓት አስገብቶ የመጠቀም ውስንነት ያለበት፣ ከረዥም ጊዜ ሐገራዊ እቅዶች ይልቅ ለወቅታዊ ውስን ግቦች ትኩረት መስጠት፣ ከዘላቂ እና ቋሚ ሐብት ከማካበት ይልቅ ለማይጨበጡ ወጪዎች የቅድሚያ ቅድሚያ መስጠት ተቋሚዊ ክፍተቶች ተደርገው ሲወሰዱ ብልሹ አሰራር፣ ሙስና፣ እና የመሳሰሉት ግለሰባዊ ችግሮች ተደርገው ተቀምጠዋል። አንዳንዴ ይህ የስፖርቱ ባህሪ ለቁጥጥር አስቸጋሪ በመሆኑ የሚመነጭ ቢሆንም ጥብቅ የአሰራር ስርዓት አለመኖር፣ ክትትል አለመኖር፣ የመንግስት የፋይናንስ ስርዓትን አለመተግበር በተለይም ደግሞ የተጠያቂነት ማነስ የችግሮቹ መንስኤ ተደርገው ተወስደዋል። የተጠያቂነቱ ስርዓት የላላ እንዲሆን ካስቻሉት ነገሮች መሀከል አንዱ እና ዋናኛው የህዝብ መዋቅር እና የመንግስት መዋቅር መደበላለቅ መሆኑ በመጀመሪያው የልማት ማዕዘን ተጠቅሷል።

ስለሆነም የአካዳሚው አመራር ግልጽነትና ተጠያቂነት በሰፊነት መልኩ፤ እንደዚሁም ሰራተኛው ዘንድ የግንዛቤ ችግር እንዳይፈጠር አሰራሩን ማስተካከልና በስሩ ያሉትን ስፖርተኞችና በአጠቃላይ ሰራተኞችን በማስተባበርና የስራ ተነሳሽነታቸውን በመጨመር ውጤታማነትን ከማረጋገጡም በላይ የአካዳሚውን ቀጣይ አቅጣጫ ማስቀመጥ ይጠበቅበታል።

4.2.2.2. የተለያዩ ክፍሎችና ሰራተኞች ግንኙነት

የአንድ ስፖርት አካዳሚ ውጤታማነት መገለጫ ከሆኑት ውስጥ ሌላው ማሳያ፣ በተለያዩ የስራ ክፍሎችና የስራ ሂደቶች መካከል ቀልጣፋ፣ የተሳለጠና፣ አመቺ የውስጥ ግንኙነት መኖር ነው ([Steers & Rhodes, 1978](#))። ምክንያቱም፣ የተሳለጠ የውስጥ አሰራር ግንኙነት መኖር ቁልፍ በሆኑ የተቋሙ ውጤቶች ላይ ትልቅ ተጽዕኖ ስለሚያሳድር ነው ([Steers, 1975](#))። ከዚህ ጋር በተያያዘ፣ በጥሩነሽ ዲባባ ስፖርት አካዳሚ ያለው የውስጥ አሰራር ግንኙነት ምን ያክል ጤናማ እንደሆነ ለመገንዘብ፣ በተለያዩ የስራ ደረጃዎች፣ ከላይ ወደታች እና የጎንዮሽ ግንኙነቶች ተገምግመዋል። በዚህ መሰረት፣ ሲጀመር

ጀምሮ፣ በስፖርት ኮሚሽንና በተቋሙ መሀከል የነበረው የግንኙነት መስመር የተበላሸ እንደነበር አንዳንድ የጥናት ተሳታፊዎች ገልጸዋል። ለአብነት ያክል አንድ የጥናት ተሳታፊ እንዳሉት።

ተቋሙን የሚያሰራው አካል (ስፖርት ኮሚሽን) አፈጻጸሙን የሚገመግሙበት አሰራር...የለውም። [ምክንያቱም] እንደ ተጠሪ መስራያ ቤት [ኮሚሽኑ] እታች ወርዶ ስራዎች የሚገመገሙበት ሁኔታ የለም፣ መንገዱ ዝግ ነው። ምናልባት ዘንድሮ፣ ... በአጠቃላይ፣ የዚህ ተቋም ውጤት፣ በራሱ በተቋሙ ብቻ የተገደበ ነው የሚመስለኝ እንጂ፣ የበላይ መስሪያ ቤቶች ድጋፍ ምንም አይታይም። ስለዚህ የተቋሙ ሰራተኞች ምንም እንኳን ከበላይ ጫና ቢኖርባቸውም፣ ይህንን አሁን ያለውን ውጤት ለማምጣት በተናጠል ጥረት ሲያደርጉ የነበር ሆኖ ነው የሚሰማኝ። (አድሚን፣ P5)

ይህንን እውነታ በመደገፍ፣ ሌላ የጥናት ተሳታፊ እንዳሉት፣ "ስፖርት ኮሚሽን ይህንን ተቋም ሱፐርቫይዝ አያደርገውም። ... ድጋፍና ክትትልና ቁጥጥር የለም፣ በጀት ይመድባል በቃ። አንዳንድ ጊዜ ስፖርት ኮሚሽ[ኖች] ... የሽሹ ይመስለኛል። እዛ አካዳሚው ላይ የጣሉን ማስተዳደር ስላቃታቸው ነው"። በተመሳሳይ፣ የኢወስአ ሃላፊዎች እና [የጥሩነሽ ዲባባ ሰዎች] በተገናኙባቸው መድረኮች ሁሉ፣ ጣት ሲቀሳሰሩ እንደነበር አንዳንድ የጥናት ተሳታፊዎች ገልጸዋል። ...በበጀትም፣ በስራም፣ ወይም በስልጣንም ይሁን፣ መልካም ግንኙነት አልነበራቸውም።

[ተጠሪነታችን] ወደ ኢወስአ ሲሆን... ግንኙነቱ በጣም የተራራቀ ነው። አመለካከቱም ጥሩ ያለሆነ ነበር። ማለትም፣ እዚህ ያልተሰሩ ስራዎችን ወደዛ ማሳበብ፣ እዛ የተጓተቱ ስራዎችን ወደዚህ ማሳበብ ነበር። ለምሳሌ፣ የሰራተኛው ደሞዝ ቢዘገይ እንኳን የት ነው የዘገየው የሚለው ለሰራተኛው በግልጽ የማይታወቅበት ነበር። ... ከዚህ ነው ያልተጠየቀው ወይስ ከዛ ተፈርሞ ስላለመጣ ነው የሚለውን መለየት የሚያስቸግርና ሰራተኛውን ሲያወዛግብ የቆየ ነገር ነበር። በጀትን በሚመለከት እነኚህ የበጀት ጥያቄ ልክናል ይላሉ፣ እነኛ ደግሞ በወቅቱ አላቀረባችሁም ይላሉ። እና በዚህ ሳቢያ በጀት በወቅቱ የማይመጣበትና ስራዎች የሚጓተቱበት ሁኔታ ነበር። (አድሚን፣ P2)

ይህንን ሃሳብ በመደገፍ፣ ሌላ የጥናት ተሳታፊ እንደገለጹት፣ "ትጥቅ እዚህ የሚገባው፣ በቅድሚያ እዛ ከገባ በኋላ ነው። የምግብ አቅርቦትም፣ በፊት የምግብ ጨረታ እዛ ነበር የሚወጣው። ያሸነፈው ከአዲስ አበባ እንደገና ውክልና ሰጥቶ ነው እዚህ እንዲቀርብ የሚደረገው" (አድሚን፣ P6)። ይህ ደግሞ ያሰራር መጓተት ፈጠረ።

የተቋም አመራር አራት ዋና ዋና ተግባራትን፣ ማለትም ማቀድ፣ ማስተባባር፣ መምራትና መቆጣጠር ማከናወን ይጠበቅበታል። የጥናት ውጤቶች እንደሚያሳዩት፣ የተቋሙ ሰራተኞች ስራቸውን በአግባቡ እንዲያከናውኑ ለማስቻል የበላይ አመራሩ እነዚህን ተግባራት ሊፈጽም ይገባዋል (Rodrigues, 2001)። ይሁን እንጂ፣ በርካታ የዚህ ጥናት ተሳታፊዎች በተቋሙ ከፍተኛ አመራሮች፣ መካከለኛ አመራሮችና፣ ሰራተኞች መካከል፣ ጤናማ ግንኙነት እንዳልነበረ ይገልጻሉ። ለዚህ ደግሞ ዋናው ምክንያት፣ አንዳንድ ቡድኖች የበላይ ሃላፊዎች ድጋፍ አላቸው፣ በተቃራኒው ሌሎች ደግሞ ተጠቂዎች ናቸው (አድሚን፣ P4፣ P5፣ እና P10)። አንዳንድ የጥናት ተሳታፊዎች እንደገለጹት እቅዶች ወይም አፈጻጸሞች ሲገመገሙ ፍትሀዊነት ይጎላቸው ነበረ።

አንዳንድ ሰራተኞች ለማኔጅመንቱ የቀረቡ ናቸው አንዳንዶች ደግሞ ስራቸውን ብቻ እየሰሩ የበላይ አመራሮችን የማይቀርቡ ይሆናሉ። በዚህ ሳቢያ፣ የሚቀርቡ ሰዎች ፊሽር ይደረጋሉ፣ ለአመራሩ ራቅ የሚሉት ደግሞ ጫና ይደርስባቸዋል። ስለዚህ አንድ ሰዕት የሚሆኑት ዳሬክቶሬቶች ላይ በጣም በጥልቀት ይገመገማል። የማይሆኑ ነገሮችም ይመዘዛሉ። (አድሚን፣ P3)

ከሰራተኛውም ጋር ይሁን ከአመራሩ ጋር ወቅቱን የጠበቀ ውይይቶች ወይም ግንኙነቶች አለመኖርና ችግሩን አባብሰውታል። አንዳንድ ውሳኔዎች ማኔጅመንቱ ሳያውቅ የሚወሰኑበት ሁኔታ አለ። ስለዚህ “በአንዳንድ ውሳኔዎች ላይ ማኔጅመንቱ የማይሳተፍበት ሁኔታ ስለነበር ግንኙነቱን የበለጠ አሻክሮታል” (አድሚን፣ P9)። ከዚህ በተጨማሪ፣ የጎንዮሽ (ሰራተኛ ከሰራተኛ) ግንኙነቱም ያን አይነት ነው።

ምናልባት ሰራተኛ ከሰራተኛ አፈጻጸሙ የሚለያይበት ሁኔታ ነበር። ምናልባት በትክክል በአፈጻጸም ሳይበላላጥም፣ በነጥብ ማበላላጥ ሊሆን ይችላል። ... በትክክል መመሪያውን ተከትሎ [ግምገማ] የማይሄድበት ሁኔታ አለ። እንደገና ግምገማዎች ወቅታዊ አይደሉም። ማለቴ፣ ግምገማዎች፣ እለታዊ፣ ወርሀዊ፣ የሩብ አመት እያሉ የሚሄዱበት ሁኔታ የለም። በአብዛኛው የይድረስ ይድረስ፣ ለምሳሌ የ6 ወር አፈጻጸም ሲመጣ፣ አሟልቶ ለመገኘት ብቻ የሚደረግ ነገር ነው የነበረው። ሞዴል የሆኑ ሰራተኞችን ከመለየት አንጻርም ምንም የተኬደበት ነገር የለም። (አድሚን፣ P5)

በበፊቱም ይሁን አሁን ባለው (ማእከሉ እራሱን ችሎ ባለበት ሁኔታም) ያለው ችግር፣ አንዳንድ ችግሮች በሚፈጠሩበት ጊዜ በኢወስኦ የማሳበብ ሁኔታ ነበር። ነገር ግን፣ “ ችግሩ ከ75% በላይ የነበረው በውስጥ

በራሳችን ነበር። [ለምሳሌ] የማዘዝና የመታዘዝ መስመሩ የወደቀ ነበር (the chain of command was failed)። በዚህም ምክንያት ስራዎች በበጎ ፈቃድ እንጂ በህግና ደንቦች አልነበሩም የሚሰሩት" (አድሚን፣ P4)። ይህንን በመደገፍ፣ ሌላ ተሳታፊ፣ እንደገለጹት "እላይ ያሉት ሃላፊዎች እታች ወርደው ከሰራተኛው ጋር ተቀራርቦ የመስራት ሁኔታ የለም። ሁሉም ሰራተኛ በግሉ ነው የሚንቀሳቀሰው። የበላይ አመራሩ ስራዎችን በወቅቱ ገምግመው በወቅቱ አስተካክለው መሻሻል ሲገባው ይህ ነገር ሲደረግ አይስተዋለም" (አድሚን፣ P2)። ስለዚህ "እኛና እነሱ የሚለው አስተሳሰብ ከላይ ሲመጣ ከኢወስኦ ጋር ብቻ ሳይሆን፣ እዚህም ሲመጣ [በግቢው] እኛና እነሱ የሚል አስተሳሰብ በውስጣቸው ፈጥሯል" (አድሚን፣ P5)። የዚህ ጥናት ተሳታፊዎች ሪፖርት እንዳደረጉት፣ ለዚህ ደግሞ ፍትሀዊ ያልሆነ የአገልግሎት ሂደት፣ በተለይም ስራን ሳይሆን መቀራረብን መሰረት ያደረገ የግምገማ ሂደት እንደ ዋነኛ የችግሩ መንስኤ ተጠቃሽ ነው።

ሰዎችን በሚሰሩት ስራ ገምግሞ ፊርማ ማድረግ ጤናማ አሰራር ሆኖ ሳለ፣ ፊርማ የሚደረገው በሌላ ምክንያት ነበር። ስራን ሳይሆን ሰውን (ግለሰብን) ማእከል ያደረገ አሰራር ነው የነበረው። ለምሳሌ እኔ እላይ ካሉ ሰዎች [ከበላይ አመራሩ] ጋር ቅርርቦሽ ከሌለኝ (ርሌትድ ካልሆንኩኝ) ሁሉ እንደትገለልኩኝ፣ ሁሉ እንደተደቆስኩኝ ነኝ። በተቃራኒው፣ ከላይ ካሉት ጋር የምቀርብ ከሆነ፣ እዛ ስር የምሯሯጥ አይነት፣ ሁሉ ስር ሰር የምሄድ ከሆንኩኝ ግን፣ ብሰራም ባልሰራም ሁሉ እንደተመሰገንኩኝ፣ ሁሉ እንደተሞገስኩኝ ነኝ። (አድሚን፣ P10)

በርካታ የጥናቱ ተሳታፊዎች እንደሚያምኑበት፣ በሰራተኛው መሃል ያለውም ግንኙነት አግባብ አልነበረም። በመሆኑም አካዳሚው በሰራተኛው፣ በአመራሩን በሰልጣኙ መካከል መልካም ግንኙነት እንዲኖር መስራት ይጠበቅበታል።

4.3. የአካዳሚው ገቢና ወጪ

4.3.1. የአካዳሚው የገቢ ምንጮች

እንደሚታወቀው ስፖርት ላይ የሚደረግ ኢንቨስትመንት ከፍተኛ መዋዕለ ነዋይ የሚጠይቅ እና በቶሎ ትርፉን ለማየት አስቸጋሪ እንደመሆኑ የገንዘብ ምንጮችን ማስፋት፣ የመነጨ ገንዘቦችን በአግባቡ መጠቀም ትልቅ ትኩረት ሊሰጠው የሚገባ ጉዳይ ነው። ለዚህ ደግሞ መነሻው የሚሆነው የትኛውም የመንግስት ስፖርት ተቋም ከመንግስት ጥገኝነት ቀስ በቀስ በከፊል እንዲወጡና በገቢ እራሳቸውን እንዲችሉ ነው የሚፈለገው። አሁን እንኳን መውጣት ባይችሉ በሂደት በመውጣት እራሳቸውን እንዲችሉ ይፈለጋል። ተሳታፊዎች እንደሚገልጹት ከሆነ በጥሩነሽ ዲባባ ማዕከል ደረጃ ሲታይ፣

ከመዋቅር አንጻር፣ የሀብት ማሰባሰብን በተመለከተ ምንም አይነት ባለሙያ አለመኖሩን ይገልጻሉ። ይህን በተመለከተ አንድ የጥናቱ ተሳታፊ ሲያብራሩ፤

የገቢ ምንጭን በተመለከተ የጥናቱ ተሳታፊዎች ሲገልጹ በዋነኛነት ከመንግስት ቋት ነው የምናገኘው። እንደ መዋቅር፣ በመዋቅሩ ላይ ምንም ነገር የለም፣ ፋይናንስን በሚመለከት። ሌላ የገቢ ምንጭ ምንም የለም ነው የምለው። ከዛ አንጻር ምንም አልተሰራም። ላሁኑ የተያዘው ባለሙያ “የገበያጥናት በሚል ነው የተያዘው። በአዲሱ አረጃጀት ግን ይኖረዋል ብዬ አስባለሁ። ወደፊት ካልተሰራ በቀር አሁን ባለው ሁኔታ ምንም አይነት የተለየ ነገር እየተሰራ አይደለም።(P3)

የስፖርት ድርጅቶች በተለይም በታዳጊ ሀገራት ከመንግስት የሚመደበው ገንዘብ ዋነኛው የገቢ ምንጭቸው ሲሆን በስራቸው ያሉትን የስፖርት አይነቶችና የሰው ሄይሉን ለማንቀሳቀስ የገንዘብ እጥረት ስለሚያጋጥማቸው ውጤታማ ለመሆን ይቸገራሉ በመሆኑም በስፖርቱ ውጤታማና ተወዳዳሪ ሆኖ ለመቀጠል ከፍተኛ ገንዘብ እንደሚያስፈልጋቸውና ይህን ገንዘብ ካላገኙ ውጤታማነታቸው የሚቀንስ ስለሆነ ሌላ የገቢ ምንጭ ማፈለግና ክፍተቱን መሙላት ይገባቸዋል。(Merchart & Van derStede,2007). ስለሆነም አካዳሚው አሁን ያለበትን ሁኔታ ከግምት ውስጥ በማሰገባት የተለያዩ አማላጮችን ተጠቅሞ ተጨማሪ ገቢ ማመንጫት ይጠበቅበታል።

4.3.1.1. እየተሰበሰበ ያለ ገቢ

አንዳንድ የጥናቱ ተሳታፊዎች እንደሚያስረዱት ማዕከሉ በአዋጅ ሲቋቋም፣ አላማው ገቢ መሰብሰብ እንዳልነበር ቢታወቅም በሂደት ትናንሽም ቢሆኑ ዘላቂ ያልሆኑ የሚሰበሰቡባቸው ገቢዎች አሉ ለምሳሌ ከጣሳ ሽያጭ፣ ከሳር ሽያጭ፣ ከጨረታ ሰነድ ሽያጭ(P8) መሳሰሉት የውስጥ ገቢ ያገኛል ነገር ግን የነዚህን አጠቃላይ ገቢ ለመንግስት ፈሰስ ነበር የሚደረገው እንጂ አካዳሚው እየተጠቀመበት አልነበረም።አሁን ግን መንግስት ባወጣው አዲስ መመሪያ መሰረት ተቋማት የውስጥ ገቢያቸውን ለራሳቸው እንዲጠቀሙ በሚለው በሂደት ማዕከሉ የጀመራቸውን ዘላቂ የገቢ ማስገኛዎች አጠናክሮ በመስራት የተሻለ ገቢ በማግኘት ማዕከሉን ማገዝ እንደሚቻል ያስረዳሉ።

ከዚህ ጋር በተገናኘ የኢትዮጵያ የስፖርት ፖሊሲ በትኩረት አቅጣጫ 2.5 ላይ «ስፖርት ከመንግስት በጀት እና ድጎማ ደረጃ በደረጃ የሚላቀቅበትና ራሱን የሚችልበት ምቹ ሁኔታ ይፈጠራል» ቢልም ማዕከሉ ጥቃቅን ወጪዎችን ጭምር ከመንግስት መጠበቁ የተለመደ ነው። በስፖርቱ ዘርፍ የመንግስትን በጀት ከመጠቀም በዘላለ ገቢን አመንጭቶ ስፖርቱን የማልማት ፍላጎት ውስን ቢሆንም የመንግስት መመሪያም የራሱ የሆነ ተፅዕኖ ስላለው ማዕከሉ ገቢ በማመንጫት የሚገኝ ገንዘብ ስለሌለው የመንግስትን በጀት ጥገኛ ሆኖ እንዲቀጥል አድርጎታል። ስለዚህ ይህንን ገንዘብ

የማመንጨት፣ የመሰብሰብ እና የመጠቀም አቅም ውስንነት ለመቅረፍ እና በዚህ ላይ ትኩረት አድርጎ ሊያሰራ የሚችል መመሪያ እና ደንብ አለማዘጋጀት ማዕከሉ በተወሰነ መልክ የራሱን ገቢ በማመንጨት ከመንግስት የሚመደብለትን በጀት እንዲያግዝ ማድረግ አለመቻሉ ደካማ ጎን ሆኖ አግኝተነዋል። ስለዚህ ማዕከሉ የወስጥ ገቢውን ማሳደግ እና ከመንግስት የሚመደብለትን በጀት መደገም እንዲችል ዘላቂ የሆነ የገቢ ማመንጫ የስራ ዘርፍ በተጠና አደረጃጀትና የስራ ፍሰት በግልጽ በተቀመጠ አካሄድ ስራዎችን በተገቢው ሁኔታ ማከናወን ይጠበቃል።

4.3.1.2. ዘላቂ የገቢ አማራጮች

የጥሩነሽ ዲባባ ስፖርት ማህከል ዘላቂ የሆኑና ገቢን ሊያሳድጉ የሚችሉ ሰፋፊ አማራጮች ያሉት ቢሆንም እነዚህን አማራጮች ተጠቅሞ ገቢን ከመሰብሰብና አቅምን ከማሳደግ አንጻር ብዙ መሰራት ሲገባቸው ምንም ያልተሰራ መሆኑን የጥናቱ ተሳታፊዎች ይገልጻሉ። አንድ የጥናቱ ተሳታፊ ይህንን በተመለከተ የሚከተለውን አስተያየት ሰጥተዋል፤

...ብዙ ሀብት ሊያመነጭባቸው የሚችሉ አማራጮች ያሉት ሲሆን፣ ለምሳሌ፣ በምድረ ግቢው ውስጥ የሚገኙትን የስፖርት ማዘውተሪያ ስፍራዎች እንደ ጂምናዝየም፣ መሰብሰቢያ አዳራሽ፣ከብት ማደላብ፣ እና ሌሎች ማዘውተሪያዎችና ገቢ ሊያስገኙ የሚችሉ በከተማው ለሚገኙ የህብረተሰብ ክፍሎችና ለተለያዩ ክለቦች መጠነኛ ክፍያ በማስከፈል እንዲሳተፉበት ቢደረግ በአንድ በኩል ገቢ ሲገኝ በሌላ በኩል ደግሞ ህብረተሰቡ ስፖርታዊ እንቅስቃሴዎችን ሲያደርግ ጤናማ የመሆን እድሉ ከፍትኛ ስለሆነ ማህብረሰቡን በማገልገል የአካዳሚውን ሌላኛውን አላማ ማሳካት ይቻል ነበር።(P3)

ስለሆነም የአካዳሚው የትናቱ ተሳታፊዎች በአብዛኛው እንደሚገልጹት ከሆነ አካዳሚው አሁንም ቢሆን መስራት ከፈለገ በጣም ብዙ አማራጮች ያሉት መሆኑንና እኛን ለስራው ዝግጁ እንድንሆን ማበረታታትና ቁርጠኛ እንድንሆን አድርጎ ተባብረን መስራት ከቻልን በጣም ብዙ አማራጮች ያሉን ስለሆነ ውጤታማ መሆን እንችላለን በማለት ይገልጻሉ።

በመሆኑም ከጥናቱ ተሳታፊዎች በተገኘው መረጃና በምድረ-ግቢ ምልክታ መሰረት የሚከተሉትን ዘላቂ የሆኑ የገቢ አማራጮች ለማየት ተሞክሯል።

4.3.1.2.1. የአካዳሚው ትምህርታዊና አጫጭር የስፖርት ስልጠናዎችን መስጠት

አካዳሚው ሊሰራቸው ከሚችላቸው ስራዎች ውስጥ ትምህርታዊ አገልግሎትንና አጫጭር ስፖርታዊ ስልጠናዎችን መስጠት በጣም ወሳኝ ሲሆን በተለይም ማህበረሰብን ከመጥቀም አንጻርና ተጨማሪ

ገቢን ከማስገኘት አነጻር በጣም ብዙ ስራዎችን መስራት እንደሚችል የጥናቱ ተሳታፊዎች ይገልጻሉ። ይህን በተመለከተ አንድ የጥናቱ ተሳታፊ ሲገልጸው፤

...አካዳሚ ስለሆነ ትምህርት ቤት ከፍቶ እኛም እዛ ባናማር የተሻለ ይሆናል። ሌላው ደግሞ የአካዳሚው ማህበረሰብ በትምህርት ቤቱ ገብቶ በመደበኛና በማታው ክፍለ ጊዜ ሊማር ይችላል፤ ይህ ደግሞ ለኛ አካዳሚ ተጨማሪ ገቢ ያስገኛል። በጣም ጎበዝ አሰልጣኞች ያሉን ስለሆነ ለተለያዩ ሰዎች ስልጠና መስጠት ቢችሉ የአካባቢው ሰው ተጠቃሚ ይሆናል እኛም ተጠቃሚ እንሆናለን።(አድሚን)

አካዳሚዎች በስራቸው ብዙ ተማሪዎች ስለሚኖራቸውና የአካዳሚው ማህበረሰብ ልጆችም በአቅራቢያቸው መማር እንዲችሉ አካዳሚው ውስጥ ትምህርት ቤት ቢከፈት ሰልጣኝ ተማሪዎች ከትምህርታቸው ጋር ስልጠናው ሳይጋጭባቸው ሁለቱንም ማከናወንና ውጤታማ ለመሆን የሚያስችላቸው ሁኔታ ሊፈጠር ይችላል። ይህን በተመለከተ በሃገራችን ያሉትን ዩኒቨርሲቲዎች ተሞክሮ ማየት ጠቃሚ ነው። ዩኒቨርሲቲዎቹ የኮሚኒቲ ት/ት ቤት በማለት ከፍተው የዩኒቨርሲቲው ማህበረሰብ ልጆች ከመማራቸውም በተጨማሪ ዩኒቨርሲቲዎቹ ከፍትኛ የሚባል ገቢ በማግኘት ላይ ይገኛሉ። ለምሳሌ፣ ጂማ ዩኒቨርሲቲ፣ ባህር ዳር ዩኒቨርሲቲ፣ ሀሮማያ ዩኒቨርሲቲን መጥቀስ ይቻላል።

በጥሩነሽ ዲባባ ስፖርት አካዳሚ የአሰልጣኞች መረጃና በጥናቱ ተሳታፊዎች በተገኘው አስተያየት መረዳት እንደተቻለው አካዳሚው ብቁ የሆኑ አሰልጣኞች ያሉበት ስለሆነ አጭጭር ስልጠናዎችን ለሚመለከታቸው ባለሙያዎች መስጠት በተለይም አሰላና አካባቢው በስፖርት ስልጠና ዙሪያ ላይ ለሚሰሩ የስፖርት ባለሙያዎችና በየ ትምህርት ቤቱ ለሚገኙ የስፖርት ሳይንስ ባለሙያዎች አጭጭር ስልጠናዎችን የመስጠት አቅሙና ብቃቱ ያላቸው ስለሆነ አካዳሚው ይህንን ጉዳይ ከግምት ውስጥ በማስገባት በተለይም እንደ ሀገር ከሚሰጠው ጥቅም በተጨማሪ የአካዳሚውን የገቢ ምንጭም በከፍተኛ ደረጃ ሊያሳድግለት ስለሚችል በደንብ ሊያስብበትና ሊሰራበት የሚገባ ጉዳይ ነው።

4.3.1.2.2. የአካዳሚው መሰረተ-ልማትን ማከራየት

የጥሩነሽ ዲባባ ስፖርት አካዳሚ ያሉትን የስፖርት መሰረተ ልማቶች ተጠቅሞ ለተለያዩ የስፖርት ክለቦችና ታዋቂ የሀገር ውስጥና የውጪ ታዋቂ አትሌቶች በተለያዩ ጊዜ ለስልጠና እንዲጠቀሙበትና ለተሰጣቸው የአገልግሎት ክፍያ በመጠየቅ ትልቅ የገቢ ምንጭ ማድረግ ይቻላል። የጥናቱ ተሳታፊዎች

በተደጋጋሚ እንደሚያነሱት የአካዳሚው ስያሜ በአትሌት ጥሩነት ዲባባ ስም ስለሆነ ይህን መጠቀም አልቻለም፤ ክዚ ጋር በተገናኘ ተሳታፊ እንደሚከተለው ይገልጻል ፤

...ይህ ሀገር የነ ሀይሌ፤ደራርቱ፤እና የምታውቃቸው ትልልቅ ሌሎች አትሌቶች የወጡበት፣ ብራንድ ነው በራሱ። እና የማሰልጠኛውን የጥራት ደረጃ ከፍ ቢል ለቁጥር የሚበዙ አትሌቶች እንደሚመጡ ግልጽ ነው። ያ ከቡና በላይ ነው። አትሌቶች ካምፕ ቢያደርጉ፣ ሙሉ የመኝታና የልምምድ አገልግሎት ብንሰጣቸው ከቡና በላይ ነው። እዚህ ግቢ መጥቶ መሰልጠን የማይፈልግ የውጪ አትሌት የለም። ግን እንዴት እናሳድጋት ነው።(P1)

አለም አቀፍ ስሙ-ጥር አትሌቶች ለአጭር ጊዜ ስልጠና ሊሰለጥኑ ስለሚችሉ ይህ ደግሞ ለአካዳሚው መልካም ስለሆነ የአካዳሚውን ደረጃ ከፍ በማድረግ አጋጣሚውን ተጠቅሞ ሊያስተዋውቅበት የሚችል ስለሆነ የአትሌቷን ስም በአግባቡ መጠቀም ይኖርበታል።

የሃገራችን ከተሞችና ዩኒቨርሲቲዎች ውስጥ የሚገኙትን የስፖርት ማዘውተሪያ ስፍራዎች ተቋማት መገልገል ለሚፈልጉ የስፖርት ቤተሰቦች ተገቢውን ክፍያ በመጠየቅ የገቢ ምንጫቸውን ሲያሳድጉ ይስተዋላል። ለዚህ እንደማስረጃ ለማቅረብ ያክል የሃዋሳ ዩኒቨርሲቲን ተሞክሮ ማየት ይቻላል። ሀዋሳ ዩኒቨርሲቲ በተለያዩ ጊዜያት ለተለያዩ የአዲስ አበባ ስፖርት ክለቦች ያሉትን የስፖርት ማዘውተሪያ ስፍራዎች በማከራየት ተጠቃሚ መሆኑን ማንሳት ይቻላል። በመሆኑም የተለያዩ የዩኒቨርሲቲዎችንና ሌሎች የስፖርት ማዘውተሪያ ስፍራዎችን የኪራይ ዋጋ በማየት የሚከተሉትን የዋጋ ተመን ምክረ ሃሰብ ቀረበዋል።

ሀ. የእግር ኳስ ሜዳዎች- ለአንድ ጨዋታ **500.00 (አምስት መቶ ብር)**

ለ. የመሮጫ ትራክ- በሰው ለአንድ ጊዜ **50.00(ሃምሳ ብር)**.

ከላይ የተገለጹትን የስፖርት ማዘውተሪያ ስፍራዎች ለአካዳሚው በተወሰነ መልኩ ገቢ ስለሚያገኝ ሌላው ቢቀር ላሉት የስፖርት መሰረተ-ልማቶችን ለመጠገንና ባሉበት ለረጅም ጊዜ እንዲያገለግሉ ማድረግ ያስችለዋል።

በተመሳሳይ Dennis Coates Brad R. Humphreys ፣2014 Professional Sports Facilities, Franchises and Urban Economic Development በሚለው ጥናታቸው ሲገልጹ የስፖርት ማዘውተሪያ ስፍራዎቸው ለስፖርቱ ብቻ ሳይሆን ለከተማው የኢኮኖሚ ጥቅም እንዳለው በግልጽ

ያስቀምጣል። በመሆኑም አካዳሚው እነዚህን በእጁ የሚገኙትን የስፖርት ማዘውተሪያ ስፍራዎች ተጠቅሞ አካዳሚውንና በአካዳሚው ዙሪያ ያሉትን ማህበረሰብ ከመጥቀም አንጻር ብዙ መስራት ይጠበቅበታል።

ከጥናቱ ተሳታፊዎች መረዳት እንደተቻለው ማዕከሉ በመንግስት መመሪያ መሰረት ገቢ የመሰብሰብ ፈቃድ ስለሌለው ምንም አይነት የውስጥ ገቢ የማመንጫ ዘዴ እየተጠቀመ እንዳልሆነ እና በመንግስትን በጀት ላይ ጥገኛ ሊሆን ተገድዳል። ነገር ግን በአዲሱ ጥናት ዲባባ አትሌቲክስ አካዳሚ የስፖርት ማዕከላት መመሪያ መሰረት አካዳሚው የራሱን ገቢ ማመንጫት እና ለመንግስት እያሳወቀ ከመንግስት የሚመደብላትን በጀት መደጎም እንደሚችል የሚፈቅድ ስለሆነ ከሚመለከታቸው የመንግስት አካላት ጋር ተነጋግሮ ችግሩን አለመፍታት ዋናው የአካዳሚው ደካማ ጎን ተደርጎ በጥናቱ ተሳታፊዎች የተነሳ ሲሆን ማሰልጠኛ ማህከሉ ይህን ከግምት ውስጥ በማስገባት አለም አቀፍና በሀገር ውስጥ የሚገኙ አትሌቶች የስልጠና ማህከሉን ተመራጭ እንዲያደርጉት መኖሪያና የማዘውተሪያ ስፍራውን ማስተካከያ በማድረግ ተጠቃሚነቱን መጨመር ይጠበቅበታል።

4.3.1.2.3. የአካዳሚውን ውጤቶች መጠቀም

የአካዳሚው የጥናቱ ተሳታፊዎች ሌላው የተነሳው ሃሳብ የገቢ አማራጭ ሰልጣነው ተመርቀው የሚወጡት አትሌቶች ጉዳይ ነው። ይህም ውጤታማ አትሌቶችን ለክለቦች መሸጥ ያለመቻል ሲሆን ማዕከሉ አሰልጣኖ ያስመረቃቸውን ሰልጣኞች መሸጥ የሚችልበት መመሪያ የሌለ በመሆኑ ብዙ ገቢ ሊያገኝባቸው እየቻለ አሰልጣኖ ለክለቦች በነፃ ነው የሚሰጠው (P6) በማለት ገልጸዋል።

ጥናቶች እንደሚያሳዩትና በነባራዊ ሁኔታ እንደሚታወቀው በዘመናዊ ስፖርት ስልጠና እንደሚታወቀው ክለቦች በየአካዳሚዎቻቸው የሚያሰለጥኑአቸውን ሰልጣኞች ስልጠናቸውን ሲያጠናቅቁ ለገበያ በማቅረብ ክለቦቻቸውን በገቢ እያጠናክሩ እንደሚገኙ ይታወቃል። ስለሆነም የጥናት ዲባባ ስፖርት አካዳሚ ተመራቂና ውጤታማ አትሌቶችን ለሚመለከታቸው ክለቦች በሽያጭ መልክ ማቅረብ እንዲችል መመሪያና ደንብ አውጥቶ ተግባራዊ ማድረግ ይጠበቅበታል።

በተጨማሪም የጥናቱ ተሳታፊዎች እንደገለጹት ከማናጀሮች ጋር የሚሰሩ ብዙ ስራዎች አሉ ነገር ግን ብዙ ክለቦች አትሌቶቻቸውን ያሰለጥናሉ ይመግባሉ የሚጠቀሙት ግን ማናጀሮቹ ናቸው። ማናጀሮች የውጭ ውድድሮችን ይፈልጋሉ ያመቻቻሉ ተወዳዳሪዎች ይልካሉ ከውጤቱ ከሚገኝ ገቢ ላይ የራሳቸውን ድርሻ ይወስዳሉ። ስለዚህ ትልቁ ተጠቃሚ እነርሱ ናቸው። ከውድድሩ ብቸኛ ተጠቃሚዎች ማናጀሮች ናቸው። አሰልጣኞችም ሆኑ ክለቦች ተጠቃሚ አይደሉም። ለውድድሩ ልጆቹን ይዘው

የሚሄዱት እንኳን ማናጀሮቹ ናቸው።አሰልጣኞች አሰልጥነው እና አብቅተው ለውጭ ውድድር አትሌቶችን ይዘው አይሄዱም ይዘው ሊሄዱ የሚችሉት የሃገር ውስጥ ውድድር ሲሆን ብቻ ነው።የግል የገንዘብ ውድድሮች ላይ አትሌቶችን ይዞ የሚሄዱት ማናጀሮቹ ናቸው ስለዚህ የጋራ ተጠቃሚነት የለም ስለሌላ የጋራ ተጠቃሚነትን ሊያመጣ በሚያስችል መልኩ ስርአት ቢበጅለት የተሻለ ይሆናል።

በዚህ ላይ ለአትሌቶች የግንዛቤ ማስጨበጫ ስራ መስራት ያስፈልጋል።ምክንያቱም አትሌቶች ለመጀመሪያ ጊዜ የውጭ ውድድር ላይ ሲሳተፉ ብዙ ግንዛቤ ስለሌላቸው ብዙ የሚያጡት ነገር አለ። በአትሌቶች እና ክለቦች ተጠቃሚነት ላይ በአትሌቲክስ ፌዴሬሽን የሚደረጉ የግንዛቤ ማስጨበጫ ስራ ሲሰሩ አይታይም ምንክልባት የግንዛቤ ማስጨበጫ ስራ የሚሰራውና ትኩረቱን ያደረገው በአበረታች መድሃኒት ዙሪያ ስለሆነ ሊሆን ይችላል።ስለሆነም አካዳሚው አሁን ካለው ተጨባጭ ሁኔታ ተነስቶ ለአትሌቶች የግንዛቤ ማስጨበጫ ፕሮግራም ሊዘረጋና አትሌቱን የማናቃት ስራ ሊሰራ ይገባዋል።

የማዕከሉ መጠሪያ ስም በራሱ ብራንድ ሆኖ ሳለ ነገር ግን ምንም ገቢ ማስገኘት ያለመቻሉ ትልቅ ድክመት መሆኑን ይገልጻሉ። ታዋቂ አለም አቀፍ አትሌቶች በተመለከተ የተጠኑ ጥናቶች እንደሚያሳዩት ለአንድ ማዕከል ትልቅ የገቢ ምንጭ መሆናቸውን ይገልጻሉ። ከዚህ ጋር በተገናኘ Foster et al. (2006) ሲገልጽ በአሁኑ ሰዓት አትሌቶች የገንዘብ ሃብት ሲሆኑ እና ደጋፊን፣ስፖንሰርን እና የመገናኛ ብዙሃንን ለመሳብ ከፍተኛ መሳሪያ ናቸው።ስለዚህ ያለምንም ማጋነን አካዳሚው ይህን እያደረገ አለመሆኑ ብግልጽ የሚታይ ጉዳይ ሆኖ በጥናቱ ተገኝቷል።

በተመሳሳይ Gledhill,1991, በጥናታቸው እንደገለጹት ብዙ በዓለም ላይ ያሉ ትልቅ ዝናን ያተረፉ አትሌቶች ተፅዕኖ ፈጣሪነታቸውን በመጠቀም ብዙ ገቢ ማሰባሰባቸው የሚታወቅ ነው ። ስለሆነም ከስፖርቱም ባለፈ በተለያዩ ማህበራዊ እና የንግድ ተቀማት ላይ እያሳደሩ ነው።በዘመናዊው የመገናኛ ብዙሃን ባህል አትሌቶች ማህበራዊ ምልክት ሆነው እየተወሰዱ ነው።ከዚህ ጋር በተገናኘ የጥናቱ ተሳታፊዎች ሲያብራሩ፤

...አትሌት ጥሩነሽ ዲባባ አትሌቲክስ ማሰልጠኛ ማዕከልም ዓለማቀፍ ዕውቅና ባላት ስመ ጥር አትሌት ስም የተሰየመ እንደመሆኑ መጠን ይህን ገናና (ብራንድ) ስም ተጠቅሞ ከአለማቀፍ ተቃማት ጋር ወዳጅነትን መስርቶ በተወሰነ መልኩ ገቢ ማሰባሰብ ይቻላል።እዚህ ላይ የማዕከሉ ህዝብ እና አለማቀፍ ግንኙነት በደንብ በርትቶ መስራት ይጠበቅበታል። (P6)

የአለም አቀፍ ስፖርት ነባራዊ ሁኔታዎች እንደሚታዩት አለም አቀፍ አትሌቶች እንደ ጥሩንሽ ዲባባ፤ ኅይሌ ገብረስላሴና የመሳሰሉት አትሌቶች በተለያዩ ማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ ጉዳዮች ላይ ትልቅ ተጽዕኖ የሚፍጥሩ ከመሆናቸውም በላይ ከአለም አቀፍ ስፖርት ድርጅቶች ጋርም የጠበቀ ግንኙነት ያላቸው ምሆኑ ይታወቃል።

ስለሆነ የጥሩንሽ ዲባባ ስፖርት ማህበረሰብ የእሷን ስም ተጠቅሞ ማህበሉን ማስተዋወቅና ተጠቃሚ ማድረግ አንጻር ምንም ስራ ያልተሰራ ስለሆነ ይህን ጉዳይ ከግምት ውስጥ በማስገባት መመሪያና ደንብ በማዘጋጀት ከአትሌቷ ጋር ለመስራት በከፍተኛ ደረጃ መንቀሳቀስ የጠበቅቦታል።

4.3.1.2.4. በግብርና ስራ ላይ መሰማራት

ሰፊ ይዘታ ያላቸው ተቋማት ያላቸውን ሰፊ መሬት ለተለያዩ ስራዎች ማዋል የግድ መሆኑ የታወቀ ነው። ይህ ካልሆነ አላግባብ ሰፊ መሬት ይዞ ያለ ስራ መቀመጥ አሁን ባለው የመንግስት መሬት አስተዳደር የማይቻል ከመሆኑም አንጻር መንግስት ድርጅቶች እማይጠቀሙበት ከሆነ ወደ መሬት ባንክ የማስገባት እንቅስቃሴዎች በትልቅ የሃገራችን ከተሞች የተመለከትነው ሀቅ ነው። እንደሚታወቀው የጥሩንሽ ዲባባ ስፖርት አካዳሚ በጣም ሰፊና ለተለያዩ ስራዎች አመቺ የሆነ መሬት ያለው አካዳሚ ነው። ስለሆነም አካዳሚው ይህን ሰፊ መሬት እንደ አንድ አማራጭ የገቢ ምንጮች በማየት አካዳሚውን ገቢ መጨመር የሚችልበት አጋጣሚ መጠቀም ይኖርበታል።

ከዚህ ጋር በተገናኘ የ

በማየት በጥናቱ ከተለዩት የሚከተሉት አማራጮች እንደአስፈላጊነቱ ቢሰማራበት ገቢ ለማመንጨት አይነተኛ አማራጮች ይሆናሉ።

4.3.1.2.4.1. ከብት ማደለብና ማርባት

የአካዳሚው ምድረ-ግቢ አቀማመጥን ስንመለከተው የተለያዩ የከብት ዝርያዎችን በማምጣት ከብት በማደለብ ስራ ላይ ቢሰማራ ለአካባቢው ማህበረሰብ በአነስተኛ ዋጋ ማቅረብ በጣም አዋጪ ከመሆኑም በላይ ለአካዳሚው ሰልጣኞች ለምግብነት የሚያስፈልገውን የስጋ ፍጆታ ጥራቱን በጠበቀ መልኩ እራሱ በማቅረብ የሰልጣኞችን ጤናማነት ማረጋገጥ ይችላል። አንድ የጥናቱ ተሳታፊ ሲናገር፤

...የማህበሉ ሰልጣኞች በአመት በጣም ብዙ የሆነ የስጋ ፍጆታ መጠቀማቸው ይታወቃል ይህ ደግሞ የሆነው ስፖርተኛ ስለሆኑና ስለሚያስፈልጋቸው ነው። ስለሆነም አካዳሚው በራሱ ባለው ሰፊ ቦታ ከብቶችን ቢያደልብ ተጠቃሚ ይሆናል።(አድሚን)

ይህን በተመለከተ በጥናቱ ወቅት ከአካዳሚው የተገኘው የሰነድ ማስረጃ እንደሚያሳየው ከሆነ አካዳሚው ካለው ውስን በጀት ላይ ለአንድ ሰልጣኝ በቀን ከግማስ ኪሎ በላይ ስጋ እየመገበ የሚገኝ ሲሆን በአጠቃላይ አሁን በስልጠና ላይ ለሚገኙት ሰልጣኞች በቀን አካዳሚው ከአንድ መቶ ዘጠና ሁለት ኪሎ ግራም (192) በላይ ስጋ በመመገብ ላይ ይገኛል። በመሆኑም አካዳሚው በወር እና በአመት ለአካዳሚው ስፖርተኞች የሚያቀርበው የስጋ መጠን እጅግ በጣም ሰፊና ብዙ ከመሆኑም በላይ ለበአላት ቀንና ለመሳሰሉት ፕሮግራሞች የስጋ አቅርቦቱ ሲታከልበት አካዳሚውን ለከፍተኛ ወጪ የሚዳርግ መሆኑን መረዳት ተችሏል።

ከዚህ በተጨማሪ የወተት ላም ማርባት ሌላኛው አካዳሚውን በጥሩ ሁኔታ ሊጠቅመው የሚችል አጋጣሚ ነው። የአካዳሚው ሰልጣኞች ከሚያስፈልጋቸው ውስጥ ዋነኛው ወተት መሆኑ ይታወቃል። ከዚህ ጋር በተገናኘ ሌላኛው የጥናቱ ተሳታፊ ሲገልጹ... ስፖርተኞች በጣም ብዙ የሆነ ወተት ይጠቀማሉ ስለሆነም ባለን በቂ ቦታ የወተት ላም ተገዝቶ ቢረባ በቁና የተሻለ የወተት ምርት ሊገኝ ይችላል... በማለት አብራርተዋል።

በአለም ላይ ያሉ ሰልጣኞችን በካምፕ ተቀብለው የሚያሰለጥኑ የስልጠና ማህከላት በአብዛኛው ለሰልጣኞች የሚያስፈልጉ የስልጠና ቁሳቁሶችና የምግን ነክ ምርቶችን በራሳቸው በማምረት ለሰልጣኞች በበቂ ሁኔታ ጥራቱን በጠበቀ ሁኔታ ከማቅረብም በላይ ወጪያቸውን ሲቀንሱ ይስተዋላል፡ ፡ ለዚህ እንደማሳያ እንዲሆን የሀገራችን አንዳንድ ዩኒቨርሲቲዎችን ማቅረብ ይቻላል።

ለምሳሌ ሀሮማያ ዩኒቨርሲቲ፤ ጂማ ዩኒቨርሲቲ፤ ሃዋሳ ዩኒቨርሲቲና ሌሎችም በዩኒቨርሲቲዎቻቸው ለሚገኙት ብዙ ሺህ ተማሪዎች የሚያስፈልጋቸውን የተወሰኑ ቁሳቁሶች ማለትም አልጋ፤ ቁም ሳጥነ፤ እና ሎከር የመሳሰሉት በራሳቸው ባቋቋሟቸው ኢንተር-ፕራይዞች አማካኝነት እያመረቱ ለአገልግሎት የሚያበቁ ሲሆን ከዚህ በተጨማሪ ለተማሪዎች ቀለብ የሚሆን ስጋ፤ እንቁላልና የውተት ተዋጽሆ በዩኒቨርሲቲው ውስጥ ከብቶችን በማደለብ፤ የዶሮ እርባታን እና የወተት ላምን በማርባት በአመት ለተማሪዎቻቸው የሚያቀርቡትን ምግብ በአይነትና በጥራት ከማቅረባቸውም በላይ ለዩኒቨርሲቲዎቻቸው ማህበረሰብ በተመጣጣኝ ዋጋ ምርቶችን እያቀረቡ የሚገኙ ሲሆን በተጨማሪም በከፍተኛ ደረጃ ወጪዎቻቸውን ለመቀንስ ችለዋል።(ከዩኒቨርሲቲዎቹ የተገኘ)

የወተት ምርትን በተመለከተ በጥናቱ ወቅት ከአካዳሚው የተገነው መረጃ እንደሚያሳየው አንድ የአካዳሚው ሰልጣኝ በቀን 0.25 ሊትር ፤ በሳምንት 1.75 ሊትር ወተት የሚጠቀም ሲሆን አሁን በስልጠና ላይ ያሉት 320 ሰልጣኞች 560 ሊትር ወተት ነሳምንት በመጠቀም ላይ መሆናቸውን ያስረዳል።

በመሆኑም አካዳሚው የወተት ላም በማራባት በዋነኝነት ለአካዳሚው ሰልጣኞች አገልግሎት ካሟላ በኋላ ለአካዳሚው ሰራተኛና ለአካባቢው ማህበረሰብ በተመጣጣኝ ዋጋ ማቅረብ ይችላል። ስለሆነም አካዳሚው የግብርና ውጤቶች ላይ ማለትም የስጋ ከብት ማደልብና የወተት ላም ማርባትን እንደ ዋነኛ የገቢ ምንጭ ይዞ ሊሰራበት ይገል። ይህ ደግሞ በሁለት መንገድ ጠቀሜታ ያለው ሲሆን ፤አንደኛው ለአካዳሚው ሰልጣኞች ጥራቱን የጠበቀ ስጋና ወተት ማቅረብ ሲሆን ሌላኛው ደግሞ ለወተትና ለስጋ የሚያውጣውን ከፍተኛ ወጪ መቀነስ የሚያስችለው መሆኑ ነው።

4.3.1.2.4.2. የተለያዩ የግብርና ውጤቶችን ማምረት

የከተማ ግብርና በአንድ ሀገር ውስጥ በምግብ እራስን ከመቻል አንጻር ትልቁን ሚና የሚጫወት መሆኑን የተለያዩ ጥናቶች ያሳያሉ። ከዚህ ጋር በተገናኘ በሀገራችን የተለያዩ ከተሞች የከተማ ግብርናዎች በመንግስት በጣም እየተበረታቱ ስለሆነ ከጊዜ ወደ ጊዜ ተሳትፋቸው እየጨመረ ይገኛል። ለዚህም እንደማሳያ እንዲሆን በቅርቡ ታዋቂው የሩጫው ንጉስ ሻለቃ ኃይሌ ገ/ስላሴ በመገናኛ ቢዙሃን በመቅረብ በከተማ ግብርና ላይ የተሰማራን እሸልማለሁ በማለት ሂብረተሰቡን ወደ ከተማ ግብርና እንዲሳተፍ ሲያበረታታ ተመልክተናል።(ኢቲቪ)

የጥናቱ ተሳታፊዎች በቡድን ውይይት ወቅት እንደገለጹት ከሆነ አካዳሚው ያልወ ሰፊ ምድረ ግቢ በግብርና ስራ ላይ ቢሰማራ ተጨማሪ ገቢ ሊያስገኝለት እንደሚችልና በተለይም የጓሮ አትክልት ላይ እንደ ምሳሌ ሲገልጹ ቆስጣ፣ ሰላጣ፣ ድንች፣ ቲማቲም፣ ካሮት፣ እና በመሳሰሉት ቢሰማራ ከፍተኛ ጠቀሜታ እንዳለው ይገልጻሉ።

የአካዳሚው መረጃ የሰነድ ትንተና እንደሚያሳየው ከሆነ አካዳሚው በአርባ ሁለት ሳምንት 721920 ብር ለተለያዩ የግብርና ውጤቶች ማለትም፤ ለሽንኩርተ(ነጭና ቀይ)፤ ለጎመን፤ ለቲማቲም፤ ለድንች፤ ለካሮት፤ በአማካኝ እያወጣ ይገኛል። ስለሆነም ይህን ያህል ወጪ ከማውጣት ባለው ሰፊ ግቢ ውስጥ እነዚህን የግብርና ውጤቶች ማምረት ቢችል ሰልጣኙን ከመጥቀሙም በላይ ለአካዳሚው ጥሩ የገቢ

ምንጭ መሆን ይችላል። በመሆኑም በሀገራችን ኢትዮጵያ አሁን ባለው ተጨባጭ ሁኔታ ስፖርት እያስወጣ ያለውን ወጪ ለማገዝ የተለያዩ የግብርና ውጤቶችን መጠቀም በተለይም ሰልጣኝ ስፖርተኞች ያሉበት አካዳሚ ወሳኝ የገቢ ምንጭ ሆኖ ከማገልገሉም በላይ ለአካዳሚው ሰልጣኞች የምግብ አገልግሎት ከመጠቀም አንጻር በጣም አስፈላጊና ጥቅሙም በጣም ከፍተኛ ነው።

ከዚህ በተጨማሪ በአሁኑ ጊዜ የመንግስት አቅጣጫ የሆነውን ምንም አይነት መሬት ክፍት መሆን የለበትም የሚለውንና በምግብ እራስን ለማስቻል አነዱ መንገድ የሆነውን ከመከተልም አንጻር በአካዳሚው ውስጥ የሚገኙትን ሰፋፊ ቦታዎች ጠጠቅም በተወሰነ መልኩ አካዳሚው ሰልጣኞች ምግብ አገልግሎት እየተጠቀመበት የሚገኙትን አትክልቶች በመትከል ለአካዳሚው ሰልጣኞች ፍሌሽ ምግቦችን ከማቅረቡም በላይ ወጪን በመቀነስ ረገድ የራሱ የሆነ ሚና ስለሚኖረው አካዳሚው ሊጠቀምበት እንደሚገባ የጥናቱ ውጤት ያሳያል።

4.3.1.2.5. ለቱሪስት አገልግሎት መጠቀም

የስፖርት ማዕከሉ በጣም ያማረ እና ብዙ የተለያዩ የዱር እንስሳት ያሉት ሲሆን ይህንን አጋጣሚ ተጠቅሞ ተጨማሪ ገቢ ለማስገባት የተለያዩ ስራዎችን መስራት ሲገባው በተለይ አጋጣሚዎች ያገኛቸውን ጊቢዊን ለሰፖርተ ቱሪዝም አመቺ የማድረግ እድል ሳይጠቀምበት መቅረቱን ተሳታፊዎች ያስረዳሉ። ለዚህም እንደሚገባው አንድ ተሳታፊ ሲገልጹ፤

...ቱሪስቶች ግቢው ለማየትና ለመጎብኝት ቢጠይቁም ዝግ ሆኖባቸው መመለሳቸው፤ ቱሪስቶችን የማስተናገድ ጉዳይ ሃሳብ በተደጋጋሚ የተነሳ ቢሆንም አመራሩ ዝግ ከማድረጉም በተጨማሪ ከአዲስ አበባ የአስጎብኚ ወኪሎች ጎብኚዎቻቸው ጉብኝት እንዲያደርጉ በተደጋጋሚ ሞክረው ያቃቃቸው ከመሆኑም በላይ ከኔዘርላንድ የመጡ ጎብኚዎችም ጠይቀው ጉዳዩ አልሳካ ብሏቸው መመለሳቸው ለአካዳሚው ዲክመት ነው። (P4)

በተመሳሳይ የጥናቱ ተሳታፊዎች እንደሚገልጹት ከሆነ ምድረ ግቢው ብዙ ስራዎችን ለመስራት በጣም ምቹ ከመሆኑ የተነሳ በተደጋጋሚ ከተለያዩ ቦታዎች ሰዎች ለመዝናናትና ስፖርት ለመስራት ጥያቄዎችን ሲያቀርቡ ቆይተዋል ነገር ግን መልስ የሚሰጥ አካል አለመኖሩን በመግለጽ ግቢው ስፊ እድል ያለው ምሆኑን አንድ የጥናቱ ተሳታፊ እንደሚከተለው ይገልጻሉ

...ስፖርት ቱሪዝምን በተመለከተ፤ ተቋሙ ያለበት ሴቲንግ (ከባቢ ሁኔታ) የአየር ንብረቱ መካከለኛ ነው በታም የሚመች ነው። ያለው አልቲቲዊድ ደግሞ ከዚህ ወደ 8 ኪሎሜትር ሲኬድ ትራራው ከ4 ሺህ

ሜትር በላይ ነው፣ ከዚህ ደግሞ 4 ኪሜ ወደ ታች ቢኬድ ወደ 1600 ሜትር ነው። 20 ኪሎ ሜትር ባልሞላ ፊደዩስ ወስጥ በጣም የተለያዩ አየር ንብረት የምታገኝበት አካባቢ ነው። የአየር ንብረቱ እራሱ ሀብት ነው፣ ብዙ ገቢ ሊያስገኝ ይችላል።(P4)

Swart and Bob, 2007 ናሽናል ሰፖርት ልማት በሚልው ጥናታቸው ሰፖርት ቱሪዝም ከመንግስታዊ የስፖርት ድርጅቶች ተጠቃሚነት ባሻገር የግለሰብና የማህበረሰብን የአኗኗር ሁኔታን ከመቀየራቸውም በላይ የኢኮኖሚ እድገታቸውን ለማፋጠን ከፍተኛ ሚና እንደሚጫወት ይገልጻሉ።

ከዚህ ጋር ተያይዞ ተሳታፊዎች እንደሚሉት ከሆነ ከዙሪያ ወይም ከክልሉ የቱሪዝም ቢሮ ጋር ተባብሮ ለመስራት የሚደረግ ምንም ጥረት አለመኖሩ ሌላኛው ደካማ ጎን ሲሆን ። በአጠቃላይ ሲደመር፣ ግቢውን ሞኖፖላይዝ አድርጎ ማዕከሉን እንደ ግል ንብረት መቁጠርና ማንም እንዳይገባ የመከላከል ሁኔታ ነው የነበረው። ማዕከሉ ከተቀቀመበት ዓላማ አንዱ ማህበረሰብ አገልግሎት ስለሆነ ከገቢ ማመንጫት በተጨማሪ ለአካባቢው ማህበረሰብ አገልግሎት በመስጠት በሩን ክፍት አድርጎ የህብረተሰቡ እንደሆነ በተግባር ማሳየት ይጠበቅበታል። ለትርፍ ተብሎ ያልተቋቋሙ የስፖርት ተቋማት ለማህበረሰቡ አገልግሎት መስጠት እንዳለባቸው ጥናቶች ያሳያሉ።(Mirvist et al.,1991;Smith,2000) ለትርፍ ያልተቋቋሙ ማዕከላት ለትርፍ እንደተቋቋሙት ተቋማት ትኩረታቸው ትርፍ ላይ አይደለም ከዚህ ይልቅ የሚሰሩት ለማህበረሰብ ለውጥ ነው።

የማዕከሉ መጠሪያ ጥሩነት የሚለው ስም በእራሱ ብራንድ ሆኖ ሳለ ነገር ግን እሷ እራሷ ማዕከሉን እንድታውቀውና ውድድር በስሟ ተሰይሞ የማዕከሉን ውድድርና የሰልጣኞችን ሁኔታ አለመደረጉ የማህክሉ ስህተት ነው። ይህ ሁሉ ቢሆንም ብራንድ ደረጃ የደረሰች አትሌት ስለሆነች ስሟን ተጠቅሞ በዙ ስራ መስራት ይቻላል። ብራንድ ደረጃ የደረሱ አትሌቶች ምን ያህል ዘርፈ በዙ ተፅዕኖ ፈጣሪዎች እንደሆኑ ጥናቶች ያረጋግጣሉ። የአትሌቶች ብራንድ ለዘርፈ ብዙ ተግባራት እና ለተለያዩ ዘዴዎች ይጠቅማል። አትሌቶች ለምርት ማስታወቂያነት ብቻ ሳይሆን ሊሸጥ የሚችል ብራንድ ናቸው (Gilchrist A,2005)

4.3.1.2.6 የአካዳሚውን ኮንደሚኒየም ቤት ማከራየት

አሁን ባለንበት ተጨባጭ ሁኔታ አለም ላይ የሚገኙ የስፖርት አካዳሚዎች የሚገጥሟቸውን የበጀት እጥረት ለመቅረፍ ብዙ የተለያዩ አማራጮችን ይጠቀማሉ። ከነዚህም ውስጥ አንዱ በስራቸው የሚገኙትን የተለያዩ ንብረቶች ለኪራይ ማዋልና አስፈላጊ የሆነውን የገንዘብ መጠን መሰብሰብ እንደሚቻል የገቢ ምንጭ በማድረግ በመስራት ላይ ይገኛሉ። (Robert Wilson & John Joyce፣ 2008).

1	ስቴዲዮ	300	27	8100	97200	500	27	13500	162000	259200
2	ባለ አንድ መኝታ	700	27	18900	226800	900	27	24300	291600	518400
3	ባለ ሁለት መኝታ	1000	27	27000	324000	1200	27	32400	388800	712800
4	ባለ ሶስት መኝታ	1100	27	29700	356400	1400	27	37800	453600	810000
	አጠቃላይ ድምር	3100	108	334800	1004400	4000	108	108000	1296080	2300400

ከላይ ያለው ሰንጠረዥ እንደሚያሳየው አካዳሚው በጣም በቅናሽ ለአካዳሚው ሰራተኞችና ለከተማው ማህበረሰብ በከተማው ውስጥ የሚገኘውን ኮንድሚኒየም ለኪራይ አገልግሎት ቢያውለው በአመት ከላይ የተጠቀሰውን **ሁለት ሚሊዮን ሶስት መቶ ሺህ አራት መቶ ብር /2300400/** ለአካዳሚው ገቢ ማስገኘት ይችላል። ስለሆነም አካዳሚው ሳይውል ሳያድር ወደ ተግባር በመግባት የሚያስፈልገውን ተጨማሪ ገቢ እያስገባ የሰራተኞቹን ችግር በተወሰነ መልኩ ቀርፎ ውጤታማ ከማድረጉም በላይ አካዳሚው ያለበት ማህበረሰብም ማገልገል ይችላል፤

4.3.1.3 መልካም አጋጣሚዎች

የአትሌት ጡናነሽ ዲባባ አትሌቲክስ ማሰልጠኛ ማዕከል መልካም አጋጣሚዎችን በመለየት እና በመጠቀም አሁን ካለበት ወደተሻለ ደረጃ መድረስ ይጠበቅበታል። አንድ ተቋም ጥንካሬዎቹን እና ድክመቶቹን ከመለየት በተጨማሪ ስጋቶቹን እና መልካም አጋጣሚዎቹን መለየት መቻሉ የተቋሙን የወደፊት አቅጣጫ (ስትራቴጂክ ፕላን) ለመንደፍ ወሳኝ ሚና አለው። ከዚህ ቀጥሎ በተወያዮች የቀረቡት ማዕከሉ በሃብት ማመንጨት፣ ገቢ አሰባሰብ እና የሃብት ክምችትን መጠቀም የሚያስችል መልካም አጋጣሚዎች ሲሆኑ እነዚህን መልካም አጋጣሚዎች በትኩረት በማየት እና የመተግበሪያ መርህ አዘጋጅቶ በመተግበር ማዕከሉን የተሻለ ለማድረግ መስራት ያስፈልጋል።

በተሳታፊዎች ከተነሱት ውስጥ አንደኛው ግቢው የገጠመው እና ያልተጠቀመበት መልካም አጋጣሚዎች ውስጥ ግቢውን ለመዝናኛ መጠቀም አለመቻል ነው። የስፖርት ማዘውተሪያ ስፍራዎችን ማከራየት፣ የግቢውን ካፍቴሪያ እንዲሁም ሱቆች በኪራይ መጠቀም፣ ከከተማው ወጣ ከማለቱ አንጻር የሎኬሽን አድቫንቴጅ ስላለው እና ሰፊ ስለሆነ የግብርና ስራዎች፣ የወተት ከብት እርባታ፣ የእህል ወፍጫ ቢኖር ለማእከሉም ለአካባቢውም ማህበረሰብ ይጠቅማል።

ስለሆኖም አሁን የወጣው አዲስ መመሪያ እንደሚያዘው፣ የትኛውም የመንግስት መስሪያ ቤት ገቢ ማሰባሰብ ይቻላል ያንንም መንግስትን አስፈቅዶ ለራሱ መጠቀም ይችላል የሚል አለ። ከዚህ በተጨማሪ ኢንዱስትሪ ጋም፣ ሜዳዎች፣ ጂሞች፣ እራሱ ግቢው ለቱሪዝም አገልግሎት ሁሉ የሚገባኝ ስለሆነ ለቱሪዝም የሚሆን ሰፊ እድል እንዳለው ያቢራራሉ። ከዚህ በተጨማሪ አየሩ ራሱ እኛ ስለላተጠቀምንበት ነው እንጂ የማይገኝ ነው በማለት ይገልጻሉ። እኛ ውስጡ ስለላን አይታወቀንም እንጂ ከውጪ የሚመጣ ሰው አየሩን በጣም አድንቆ ነው የሚሄደው። ሌላው፣ በከተማው ውስጥ የሚገኝ ኮንዶሚኒየም አለን እሱንም ማከራየትና መጠቀም ይቻላል። በተጨማሪም አሰልታኞቻችን ስልጠና መስጠት ቢችሉ ሌላ የገቢ ማስገኛ ምንጭ ሊሆን እንደሚችል ያብራራሉ።

ከውይይቱ መረዳት እንደሚቻለው ማዕከሉ የውስጥ ገቢን ለማመንጨት ማድረግ የሚችለው እና ያልተጠቀመቸው ብዙ ስራዎች እንዳሉ ያሳያል። ምንም እንኳን የውስጥ ገቢን ከማመንጨት አንፃር የመንግስት መመሪያ የራሱ የሆነ ተፅዕኖ ቢኖረውም ማዕከሉም አቅሙን አሟጦ በመጠቀም በዚህ ላይ መስራት እንዳልቻለ መረዳት ይቻላል።

ስፖርት ቱሪዝምን በተመለከተ፣ ተቋሙ ያለበት ሴቲንግ (ከባቢ ሁኔታ) የአየር ንብረቱ መካከለኛ ነው በጣም የሚመች ነው። ያለው አልቲቲዩድ ደግሞ ከዚህ ወደ 8 ኪሎሜትር ሲኬድ ተራራው ከባህር ጠለል በላይ ከ4 ሺህ ሜትር በላይ ነው፣ ከዚህ ደግሞ 4 ኪሜ ወደ ታች ቢኬድ ከባህር ጠለል በላይ ወደ 1600 ሜትር ነው። 20 ኪሎ ሜትር ባልሞላ ሬዲየስ ወስጥ በጣም የተለያየ አየር ንብረት የሚገኝበት አካባቢ ነው። የአየር ንብረቱ እራሱ ሀብት ነው፣ ብዙ ገቢ ሊያስገኝ ይችላል።

አትሌት ጥሩነሽ ዲባባን ለማምጣት ጥረት አልተደረገም እንጂ ይቻላል። አሁን አንዳንድ ጊዜ ሰዎች፣ የጥሩነሽ ካምፕ ነው ይላሉ። አዎ ነው እንላለን። ትረዳችኋለች ይሉናል፣ ብዙ ትከፍላችኋለች ይልሀል ሰው። አሁን ውጪ ሃገር ሄደህ ከጥሩነሽ ሃገር ነው የመጣሁት ብትል ትልቅ ትኩረት ነው የምትስበው። እኛ አሁን እሷ በሰራችው ታሪክ እንደ ብራንድ ተጠቅመን ገቢ ማስገባት እንችላለን።

አካዳሚው ከላይ የተዘረዘሩትን የገቢ ማመንጨት ዘዴዎችን ተጠቅሞ ለህብረተሰቡ ቢያቀርብ ህብረተሰቡ የአካዳሚውን ውጤት ለመጠቀም የሚያስችል መልካም ሁኔታ መኖሩን መገንዘብ ተችላል። ከዚህ በተጨማሪ አንድ አንድ ግለሰቦች ጠዋት ጠዋት እየመጡ ሜዳውን ከፍለው ለመቀም በተደጋጋሚ መጠየቃቸው መልካም በመሆኑ ፕሮሞት ቢደረግ ደግሞ የበለጠ ለመጠቀም የሚያስችል ሁኔታ መኖሩን ያሳያል።

4.3.2. የአካዳሚው ወጪን በተመለከተ

በአካዳሚው የወጪ ሂደቱን በተመለከተ ተሳታፊዎች ሲገልጹ ከመንግስት አስፈቀዶ በሚገኝ በጀት የራሱ የካሽ ፍሎዎች ያሉት እና በዚህ ፍሎ መሰረት ነው ማንገኛውም የገንዘብ እንቅስቃሴ የሚከናወነው በማለት ያስረዳሉ። ይህን በተመለከተ አንድ ተሳታፊ እንደሚከተለው ያብራራሉ

.....የወጪ አካሄዳችን እንግዲህ ያው እኛ ከላይ ከመንግስት አስፈቅደን ነው የምንጠቀመው። ከዚህ የምናስፈቅድበት የካሽ ፍሎዎች አሉን፤ እና በዛ መሰረት አድርገን ነው የምናመጣው። ያመጣነውን በጀት አተቃቀማችን በሚመለከት፤ ወርሀዊ ሪፖርት አለን። በ IBEX SYSTEM ነው የምንጠቀመው። ወጪዎቹን በየርእሶቹ በ IBEX SYSTEM እየመዘገብን እንተቀማለን።(p8)

በአጠቃላይ የአካዳሚው የግዢ ስርአትን በተመለከተ የጥናቱ ውጤት እንደሚያሳየው አሰልፎና የተንዘዘ መሆኑን ሲሆን ለወደፊቱ የግዢ ስርአቱን ማዘመንና የመንግስትን የግዢ ስርአት ተከትሎ ከማስፈጸም አንጻር ብዙ መስራት ይጠበቅበታል።

የለውጥ ምክረሃሳቦች

በሃብት ማመንጫት፣ገቢ አሰባሰብ እና የሃብት ከምችትን በተመለከተ የሚከተሉት የለውጥ ምክረሃሳቦች ቀርበዋል።

- የስፖርት ማህከሉ የገቢ ማመንጫትን በተመለከተ መሰረታዊ የሆነ የመዋቅር ችግር ያለበት ስለሆነ በጥናቱ መሰረት መዋቅሩ ቢስተካከል፤
- የስፖርት ማህከሉ ገቢ ማመንጫ እራሱን ችሎ በምክትል ዳይሬክተር / በዲፓርትመንት ደረጃ ተጠሪነቱ ለአካዳሚው ዳይሬክተር ሆኖ ቢቋቋም፤
- ማዕከሉ የዚህን ጥናት ውጤት መሰረት በማድረግ በጥናቱ ከቀረቡት ውስጥ (በግብርና ስራ ላይ አትክልትና የመሳሰሉት በማምረት ቢሰማራ ፤ የወተት ከብት እርባታ፤ የስጋ በሬ ቢያደልብ፤፤ አዳራሾች፤ሱቆች፤ሜዳዎችና የማህከሉ ንብረት የሆነውን የኮንዶሚኒየም ህንጻ ማከራየት)
- የውስጥ ገቢ ማመንጫትና ለመሰብሰብ የሚያስችል ጋይድ ላይንና መመሪያ ቢዘጋጅ፤
- ማዕከሉ የሚያሰለጥናቸውን አትሌቶች ለክለቦች መሸጥ የሚችልበትን መመሪያና ደንብ በማዘጋጀት ገቢን ማመንጫት ቢችል፤

- ከፖርቱጋል ወደ ንግድ ሥርዓት መክተት የሚቻልበት ሁኔታ ቢመቻች፤